

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**IGNÁT HOŘICA: C.K. DŮSTOJNÍK NA SLOVANSKÉM
JIHU**

Vedoucí práce: prof. PhDr. Dalibor Tureček, DSc.

Autor práce: Filip Havlíček

Studijní obor: Bohemistika

Ročník: 4.

2021

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

České Budějovice, 19. dubna 2021

.....

Filip Havlíček

Na tomto místě bych chtěl poděkovat panu prof. PhDr. Daliboru Turečkovi, DSc., za vstřícnost, trpělivost a cenné rady, které mi poskytoval po celou dobu tvorby této bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat své rodině za podporu v průběhu studia.

Anotace

Tato bakalářská práce pojednává o Ignátu Hořicovi a jeho díle. Jedná se však o neúplnou monografii – přesahovala by rozsah bakalářské práce. Práce se dělí na 2 části – teoretickou (přehled života) a praktickou (přehled díla s hlavním tématem vojenského prostředí, na nějž je obzvláště přihlíženo stručnou interpretací, dále díla s ostatními tématy). Vzhledem k malému zájmu společnosti je má práce pouze shrnutím základního materiálu – původním záměrem bylo ještě porovnání vojenských povídek v Bosně s jinými autory stejného žánru, i tyto části by však přesahovaly rámec bakalářské práce.

Klíčová slova

Ignát Hořica, naturalismus, životopis, důstojník, novinář, spisovatel, politik, Balkán, Bosna, rakouská armáda, Slované

Annotation

This bachelor thesis is focused on Ignát Hořica and his literature. It is an incomplete monology – complete monology would be over the criteria the bachelor thesis. This thesis is divided to two parts – theoretical (biography), and practical (interpretation of Hořica's war themed literature, and literature of other themes of his literature). Due to lack of the society's interest is my thesis only a summary of the basic articles – the original intention was also comparing of war stories in Bosnia by different authors of the same genre, but even this part would be over the criteria of the bachelor thesis.

Key words

Ignát Hořica, naturalism, biography, officer, journalist, writer, politician, Balkans, Bosnia, Austrian army, Slavic people

Obsah

Úvod.....	7
1. Životopis Ignáta Hořici.....	8
2. Knihy Ignáta Hořici z vojenského prostředí.....	13
2.1 Drobné črty a povídky.....	13
2.2 Z vln života	23
2.3 Kresby a příběhy	39
3. Ostatní Hořicovy knihy	60
3.1 Na Černé Hoře.....	60
3.2 Pamatujte na Slezsko!	64
3.3 Obrázky ze Slezska	65
3.4 Z lidské bídy.....	65
3.5 Osoby a věci v Chorvatsku	65
3.6 Listy z Čech, obrázky z Moravy a Slezska	66
3.7 O poměrech Čechů a Němců v zemích českých i v Rakousku se zřetelem k událostem v roce 1897	67
3.8 Povídky a feuilletony	69
3.9 Věra Budinská.....	69
3.10 Smutné i veselé z Bosny a Hercegoviny: ze zápisků mladého důstojníka.....	70
Závěr	71
Zdroje použité literatury	72
Primární literatura	72
Sekundární literatura	72

Úvod

Ignát Hořica není v současné době příliš známým spisovatelem – někteří historici, jako je např. Aleš Haman¹, jej vůbec nezmiňují, anebo o něm napíší jen krátce, jako např. Arne Novák (který jej poznamenává nesprávně jako *Ignáce*²). Nevíme, zda Hořica za sebou zanechal nějakou pozůstalost – Literární archiv Národního českého písemnictví v Praze neeviduje žádnou. Je možné, že jeho přátelé (např. Svatopluk Čech) jeho korespondenci ztratili, nebo ji po smrti Hořici zlikvidovali.

V první části práce se píše o životě Ignáta Hořici a jeho kariéře knihkupecké, novinářské a poslanecké. Zmíněny jsou i události, které byly důležité v jeho životě, jako např. vydání jeho knih nebo souboj s jiným poslancem.

Ve druhé části práce se rozebírá jeho dílo zaměřené na vojenskou kariéru a jak Hořica ve svém díle ztvárnil rakouskou armádu, nasazenou během okupace Bosny a Hercegoviny v roce 1878. Nakonec jsou zde vylíčeny jeho knihy, které se vojenské tématice nevěnovaly.

Tato práce je pouze shrnutím základního materiálu. Není zde zahrnuto porovnání s jinými díly zaměřeno na bosenskou okupaci, neboť by práce přesahovala rámec bakalářské práce.

¹ HAMAN, Aleš. *Trvání v proměně: česká literatura devatenáctého století*. Praha: ARSCI, 2007. ISBN 978-80-86078-71-7.

² NOVÁK, Arne a Jan Václav NOVÁK. *Přehledné dějiny literatury české od nejstarších dob až po naše dny*. 4. přepr. a rozš. vyd. Brno: Atlantis, 1995. ISBN 9788071081050, s. 781

1. Životopis Ignáta Hořici

Ignát Hořica se narodil jako Ignát Karel Hořica³ 28. července 1859 v Brně, ale většinu svého života prožil v Bučovicích u Slavkova (odtud vznikl jeho pseudonym *Bučovský*), kde žil se svým otcem Ignátem Hořicou starším a matkou Vincencií Hořicovou, roz. Bartošovou.⁴ Absolvoval reálnou školu v Brně, v tomtéž městě navštěvoval kadetní školu, odkud později přešel do Terstu (dnešní Itálie).⁵

Po absolvování studií v Terstu byl zařazen k 45. pěšímu pluku v Sanoku v Uhrách (dnešní Polsko), v roce 1878 se zúčastnil okupace Bosny a Hercegoviny, pak sloužil u 91. pěšího pluku v Praze a v Č. Budějovicích⁶. Zážitky z vojenských cvičení v Dalmácii (Chorvatsko) využil i literárně. Hořica se dokázal dorozumět velkým počtem jazyků, kromě v té době běžného německého jazyka ovládal plynně ještě francouzský, chorvatský, polský, ruský, italský a anglický jazyk. V armádě sloužil do roku 1884, kdy z ní jako nadporučík vystoupil.⁷ V témže roce se totiž seznámil na plesu s Marií Laudovou, do které se zamiloval – což byl právě důvod k odchodu od armády. Než ovšem odešel z armády, pokud se chtěl s Marií oženit, musel podle tehdejších přísných předpisů složit tzv. kauci. Tu však nesložil a protože pak ukončil vojenskou kariéru, tuto kauci pak ani skládat nemusel. Ignát Hořica a Marie Laudová uzavřeli svůj sňatek v Praze na Žižkově, a to 14. května 1885.⁸

Manželé Hořicovi žili bez peněz a museli žít u svého přítele Eduarda Valečky⁹, který Hořicu zaměstnal ve svém obchodě, kde získal svůj příjem. Nevíme, zda získával i vojenskou penzi. Zde se Hořica pokoušel o svou první literární práci. Zatímco Hořica pracoval v obchodě, jeho žena, Marie Laudová-Hořicová začala pracovat v Národním divadle. V roce 1885¹⁰ se Hořica přesunul do Slaného, kde přijal místo redaktora v novinách „*Svobodný občan*“. Odtud odešel v roce 1886 do Plzně, kde nejprve pracoval jako novinář v Plzeňských listech, a kde založil a redigoval své časopisy „*Český západ*“ a

³ Matriční záznam o narození a křtu, farnost sv. Tomáše v Brně.

⁴ Tamtéž.

⁵ *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Editor Vladimír FORST. Praha: Academia, 1993. ISBN 9788020004680, s. 283

⁶ Tamtéž, s. 284

⁷ *Národní listy*, 4. 4. 1902, roč. 42, č. 92, s. 2

⁸ Matriční záznam o sňatku Ignáta Hořici s Marií Laudovou farnosti při kostele sv. Prokopa na Žižkově v Praze.

⁹ Eduard Valečka (1841-1905) byl český nakladatel a knihkupec, propagátor ruského jazyka.

¹⁰ *Národní listy* ze 4. 4. 1902 nesprávně uvádějí rok 1875.

„*Na stráži*“. Oba zmiňované časopisy vycházely v letech 1887-1889. V téže době se však projeví první známky Hořicovy srdeční a nervové choroby. Později začal pracovat v Moravských listech v Brně, které redigoval. Do Národních listů začal psát v roce 1889 fejetony a referáty.

V roce 1891 vydává v nakladatelství Moravská bibliotéka svou první knihu, a to *Drobné črty a povídky*. Tentýž rok se stal vedoucím žurnalistické kanceláře Zemské jubilejní výstavy. O rok později Hořica začíná psát pod svým pseudonymem H. Bučovský do časopisu *Osvěta*¹¹. Tam publikoval své zážitky z cest během vojenské kariéry, a to celkem ve třech článcích, *O věcech chorvatských*“, „*O věcech slezských*“ a „*O věcech uherských*“. V témže roce přeložil drama *Rodinné tajemství* od Eugena Kumičice¹². V roce 1893, Hořica vydal svou první autobiografickou knihu – *Drobné črty a povídky vojenské*¹³. V této knize popisuje svou vojenskou kariéru a píše zde i o slovanském jihu – Bosně a Chorvatsku. V témže roce vychází jeho kniha povídek *Z vln života: vojenské a jiné črty a povídky*. Rovněž v roce 1893 vychází překlad Zolovy¹⁴ novely *Doktor Pascal*. Následující rok začal redigovat časopis *Hostimil*¹⁵ a vydává knihu *Kresby a příběhy*. Ve Slezsku začal být mezi Čechy velmi oblíbený a byl oslavován jako přítel Slezska, jelikož o Slezsku přednášel, zakládal zde knihovny a líčil situaci Slezských Čechů¹⁶. Nejvýmluvnějším výrazem jeho snah v tomto směru je kniha z téhož roku, nazvaná *Pamatujte na Slezsko*. Kromě toho, byl i zastáncem vídeňských Čechů. V roce 1895 vydal také knihu *Na Černé Hoře*, navazoval tím na propagační úsilí jiného spisovatele – Josefa Holečka¹⁷. Na Slezsko však nezapomněl – v roce 1896 vydává knihu *Obrázky ze Slezska a práci Osoby a věci v Chorvatsku. Polopanny*, což byl eroticky laděný román Marcela Prévosta¹⁸, přeložil v témže roce. V témže roce vychází jeho dílo *Z lidské bídy*, což je pesimistické dílo sedmi povídek o jeho životě.

¹¹ *Osvěta* byl vlastenecký politický a kulturní měsíčník, který byl vydáván od roku 1871 do roku 1921.

¹² Eugen Kumičić byl chorvatský spisovatel a politik.

¹³ V roce 1900 vyšlo druhé, přepracované vydání.

¹⁴ Emile Zola (1840-1902) byl francouzský spisovatel, hlavní představitel naturalismu.

¹⁵ *Hostimil* byl časopis věnovaný hostinským.

¹⁶ Ve Slezsku byl dříve velký počet německého obyvatelstva.

¹⁷ Josef Holeček (1853-1929) byl český spisovatel, který se zaměřoval na Černou Horu a jižní Čechy.

¹⁸ Marcel Prévost (1862-1941) byl francouzský dramatik a člen Francouzské akademie.

Následující rok, 1897, byl pro Hořicu „velkým rokem“, protože byl 27. března zvolen do Říšské rady za skupinu měst Příbram-Březové Hory, kde zvítězil se 136 platnými hlasy nad Františkem Ladislavem Riegerem¹⁹. Krátce po zvolení, 8. května téhož roku byl vyzván Karlem Hermannem Wolfem²⁰ k souboji na šavle poté, co Hořica nazval Wolfa „nestydatým chlapem“ jakmile jej odpůrce pojmenoval jako „méněcenného Čecha“. Při souboji se oba sokové poranili na ruku, ale Hořica mohl využít svých zkušeností z armádní kariéry – byl totiž cvičitelem šermu. Po vyhraném zápase byl veselý, jako kdyby se nic nestalo. Podle Národních listů se kouskem kosti z prostředníčku pravé ruky dokonce chlubil, a prohlásil, že je to kus „méněcenného Čecha“²¹. Vyhraný souboj mu získal sympatie části české politické reprezentace. Někteří poslanci po Hořicovi chtěli, aby si po souboji šel odpočinout. Posléze se ale oba sokové usmířili. Tento duel vyvolal mezi ostatními poslanci neobvyklý rozruch.²² O rok později vydává práci *O poměrech Němců v zemích českých v Rakousku se zřetelem k událostem v roce 1897*, v níž upozorňuje hlavně na špatné poměry mezi Čechy a Němci; líčí zde také svůj vlastní odpor k Němcům. V témže roce vychází jeho spisy *Listy z Čech, obrázky z Moravy a Slezska*. Ve vídeňském parlamentu se snažil o větší podporu vdov a sirot po vojácích a často mluvil o vojenských záležitostech.

V roce 1899 byl zvolen do Českého zemského sněmu jako poslanec mladočeské strany s 500 hlasy.²³ Byl velmi dobrý řečník, a protože jezdil na venkov, měl i dobrý vztah s venkovany. Politická kariéra se však podepsala na jeho zdraví. V roce 1900 se jeho nervová choroba zhoršila a přidala se záducha²⁴. Na doporučení klidu od lékařů příliš nedbal. V roce 1901 vyšla jeho kniha *Povídky a fejetony*. V témže roce vyšel jeho jediný román *Věra Budínská* a Hořica znovu získal mandát poslance Českého zemského sněmu. Kvůli zhoršujícímu se zdraví ale odjel 25. března 1902 se svou dcerou Marií do Marseille ve Francii. Odtud poslal své manželce telegram, že je vše v pořádku. Ale nebylo. Během procházky s dcerou se mu 2. dubna 1902 udělalo nevoľno – nemohl dýchat, v noci nemohl

¹⁹ František Ladislav Rieger (1818-1903) byl český politik a spoluzakladatel Národní, též zvané staročeské strany.

²⁰ Karl Hermann Wolf (1862-1941) byl rakouský novinář a politik.

²¹ Národní listy, 9. 5. 1897, roč. 37, č. 128, s. 3

²² Tamtéž.

²³ Schůze 26. března 1900, Poslanecká sněmovna České republiky

²⁴ Jiný název pro astma.

spát a v osm hodin ráno 3. dubna 1902 jej ranila mrtvice, na kterou i zemřel ve věku nedožitých 43 let.²⁵ O této nešťastné zprávě zpravila vdovu Marii Laudovou-Hořicovou jejich dcera Marie. Francouzský premiér Pierre Waldeck-Rousseau²⁶ zprostředkoval převoz Hořicova těla zpět do Čech. Zpráva o úmrtí se rychle rozšířila a Hořicova vdova, Marie Laudová-Hořicová obdržela velký počet soustrastných telegramů od různých osob. Na pohřeb dokonce přispělo město Radnice u Opavy, a to zjevně jako výraz díků Hořicou podporovaného Slezska. Zejména Mladočechy smrt Hořici zasáhla, a mezi nimi byl i Bedřich Pacák,²⁷ který Marii Laudové-Hořicové napsal: „*Velevážená paní! Rána za ranou stihá náš klub, kmen za kmenem odpadá jako bleskem sražen. Úmrtím veleváženého pana manžela odešel z našich řad nejlepší společník, osvědčený a neúnavný pracovník, muž přímý a upřímný. Víme dobře, co ztratila jste v něm vy a co ztratili jsme my. Vy i my i celý český národ ztrácí v něm zdárného syna, jehož památka v srdcích nás všech i národa žítí bude u vděčného vzpomínání.*“²⁸ Ignát Hořica byl pohřben 13. dubna 1902 na pražském Vyšehradském hřbitově za velké účasti. Během pohřbu promluvili i jeho kolegové, jako byl poslanec Václav Hrubý²⁹, nebo poslanec Michal Danielak³⁰. Ten v polštině pronesl, že Hořica byl ten, kdo se snažil mateřštinu prosadit do Říšské rady, který pracoval pro všechny Slováky a zanechal přesvědčení, že Češové a Poláci se navzájem potřebují, jeden národ bez druhého národa je slabý.³¹ Hořica byl tedy posmrtně oslavován nejen Čechy, ale i Poláky, protože napsal stati o Slezsku, strávil čas s novináři z novin Gazeta Narodowa a napsal několik statí o Zakopaném.³² Vstřícně ale byl vnímán i Slovinci, ke kterým získal sympatie, a to nejen proto, že s redakcí novin Slovenski Narod měl přátelské svazky, ale i na svých cestách na jih nikdy nezapomněl zastavit se v Lublani. Zajímavé je, že Hořica je oslavován i mezi Chorvaty, i když nebyl na jejich straně v srbsko-chorvatském sporu.³³

Hořica během života nestihl vydat jen jedno dílo. V roce 1909, tj. sedm let po jeho smrti vyšla kniha *Smutné i veselé z Bosny a Hercegoviny, ze zápisků mladého důstojníka*.

²⁵ Národní listy, 5.4.1902, roč. 42, č. 93, s. 2

²⁶ Pierre Waldeck-Rousseau (1846-1902) byl francouzský politik, premiér Francie v letech 1899-1902.

²⁷ Bedřich Pacák (1846-1914) byl politik mladočeské strany.

²⁸ Národní listy, 6.4.1902, roč. 42, č. 94, s. 2

²⁹ Václav Hrubý (???-???) byl slezský politik.

³⁰ Michal Danielak (1865-1918) byl polský politik.

³¹ Národní listy, 14.4.1902, roč. 42, č. 102, s. 2

³² Zakopané je město v jižním Polsku.

³³ Národní listy, 8.4.1902, roč. 42, č. 96, s. 2

V roce 1902 Rajmund Cejnek³⁴ napsal o Ignátu Hořicovi oslavnou knihu *Za Ignátem Hořicou*, kde líčí jeho život a jeho konání. Hořicova manželka Marie Laudová-Hořicová napsala v roce 1927 článek do deníku *Venkov*³⁵ památku k výročí jeho úmrtí. Lidové noviny napsaly o Ignátu Hořicovi článek o 80. výročí jeho narození v roce 1939. Tyto noviny taktéž napsaly vzpomínku na Ignáta Hořicu, a to 3.4.1942, kdy otiskly článek o 50. výročí jeho úmrtí.³⁶ Poslední vzpomínka, článek o 55. výročí úmrtí Ignáta Hořici, vyšla 3.4.1947 v *Národní obrodě*³⁷.

³⁴ Rajmund Cejnek (1860-1926) byl český redaktor moravských časopisů.

³⁵ *Venkov* byl agrární deník, který vycházel v letech 1906-1945.

³⁶ *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Editor Vladimír FORST. Praha: Academia, 1993. ISBN 9788020004680, s. 284

³⁷ *Národní obroda*: ústřední orgán Československé strany lidové. V Brně: Československá strana lidová, 03.04.1947, sv. 79, s. 3

2. Knihy Ignáta Hořici z vojenského prostředí

Knihy z vojenského prostředí jsou, jak již je napovězeno, zaměřeny na vojáky a armádu. Všechny soubory z tohoto prostředí obsahují převážně naturalistické prvky; bídu a smrt, jež je často drasticky znázorněna – sebevražda, nemoci, nešťastné náhody. Šťastný konec se v knihách téměř nevyskytuje. Povídky se odehrávají v Terstu, v Bosně, popř. v jiných místech.

2.1 Drobné črty a povídky

Jedná se o Hořicovu prvotinu, která vyšla ve třech vydáních, a to v letech 1891, 1893 a 1900. Třetí vydání je rozděleno do tří kapitol, které jsou pomocí názvů povídek rozděleny do podkapitol. Knihu napsal proto, že se mu nelíbilo psaní lidí, kteří na vojně nikdy nebyli, nebo tam strávili velmi krátkou dobu³⁸. Naopak útěchou mu byly posudky mužů, kteří na vojně skutečně byli. Jeho povídky z Bosny dokonce vyšly v ruském a německém překladu³⁹.

První kapitola, *Z ovzduší kasáren*, je rozdělena do několika částí, z nichž čtyři jsou nepojmenované, a to první, druhá, třetí a pátá. Osmá část má více pojmenovaných povídek – je jich šest. Každá z těchto částí obsahuje profesní (vojenskou) mluvu a spisovný jazyk, archaismy, někdy se objevuje elipsa. Psána je především z jeho zápisků, vzpomínek. Zaměřeno je na zážitky z vojenské školy v Terstu. Jedná se tedy o autobiografii. Většina povídek poukazuje na krutou smrt vojáků, ať již byla způsobena sebevraždou, tak i nemocemi. Povídky jsou převážně vyprávěny v er-formě, některé jsou vyprávěny v ich-formě – jedná se o povídky, ve kterých se Hořica vyskytuje nejen jako vypravěč, ale i jako samostatná postava. Ve většině povídek se vyskytuje alespoň jedna zlomyslná postava – jen v několika se nevyskytuje. Povídky na sebe nijak nenasazují, každá má jiný časový údaj, ale podobné prostředí – převážně kasárny.

Hned první povídka popisuje práci tzv. „menažemajra“, který sestavoval jídelní lístek a psal rozpočet na suroviny. Pokud mu však uvařené jídlo nechutnalo (např. nebyly dovařené brambory), musel snést nadávky od kuchaře. Z dvou set strážníků byl každý však jiné národnosti, a tak každý měl rád něco jiného. Italům třeba vůbec nechutnaly knedlíky, a

³⁸ HOŘICA Ignát, *Drobné črty a povídky vojenské*. V Praze, Topič, 1900. s.3

³⁹ Tamtéž, s.4,

proto je házeli Čechům. Čechům a Němcům zase nechutnala sladká rajská omáčka. Jednou se i stalo, že byli tři vojáci, dva Češi a jeden Němec nemocní z jídla. Zde je poprvé popsán Hořicův odpor proti Němcům – jednoho ze spolužáků zbil za to, že nadával Čechům. Jednomu z vojáků, Čenkovskému, na kterého je tato povídka zaměřena, dokonce už ani knedlíky nechutnaly. Tento kadet si oblíbil jiného kadeta – Itala Ricettiho, který jej však rád neměl. Po hrubém odmítnutí se Čenkovský zastřelil. Poté líčí, jak Ricetti si dělal legraci z Čenkovského smrti a jak smrt syna prožili jeho rodiče.

Druhá povídka začíná motivem lásky mezi dvěma vojáky, tedy homosexuální vztah. Dále je zde psáno, jak byli mladí chlapci posíláni do vojenských škol a jejich výchova v těchto školách. Hlavní postavou je kadet Feitner, který je ať už vzhledově, tak i povahově. Za své vtipy a neslušnosti byl spolužáky šikanován. Dokonce mu jednou spolužáci natřeli lakem obličej, z čehož otekl, dočasně oslepl a musel být tři týdny v nemocnici. Jednoho dne se chtěl spolužákům pomstít. Během inspekce školy se hlásil jako nemocný – neboť nestačil při pochodu a obratech. Jeden ze setníků, Kутtenbeck, mu nařídil zavřít psa dozadu na dvůr školy. Feitner jej odtáhl za ucho, kvůli čemu pes nařikal. Kутtenbeck si myslel, že psa vede za obojek a napomenul ho, ať ho neškrť. Na dvoře psa Feitner natřel na modro a červeno. Trest jej neminul – musel na týden mimo školu. Později se z něj stal komptoirista⁴⁰ a zemřel na plicní neduh⁴¹.

Ve třetí povídce se vypráví o jednom z učitelů zeměpisu a vojenských dějin, a to nadporučíku Schneepflugovi, jehož učitel byl velice přísný – neměl rád kadety, častokrát je napomínal, jako např. za běh, ale i za vojenskou chůzi. Popisuje ale i jeho dětství, že dříve zlý nebyl, ovlivnil jej až právě tento učitel. Dokonce měl za sebou strašlivý zážitek – viděl sebevraždu sluhy šikovatele⁴². Další z postav je zde Daniel Quapill, což byl Schneepflugův oblíbenec, který se často hlásil za zahradníka. Dále se zde vypráví o Karlu Výborném, který dostal dostatečnou ze zeměpisu a chtěl si na učitele stěžovat. Ale i bez raportu mu známku spravil jeden ze setníků. Tentýž student se jednou snažil Schneepfluga zastřelit, což se mu ale nepovedlo, protože Výborný usnul. Povídka končí tím, co se s nimi stalo – Schneepflug

⁴⁰ Starší výraz pro obchodního úředníka, nebo úředníka v písárně.

⁴¹ Zřejmě zápal plic.

⁴² Šikovatel je starší výraz pro poddůstojníka v některých armádách.

odešel ze školy a stal se setníkem, Daniel Quapill se stal na půl roku důstojníkem a později písařem a Karel Výborný se stal setníkem v Sedmíhradsku.

Čtvrtá povídka už je pojmenovaná – Můj přítel dělostřelec, kde už název napovídá, jedná se o povídku, která vypráví o vypravěčově příteli, důstojníku Rademannovi, který však byl podle svého velitele drzý a nespolehlivý, v důsledku toho byl skleslý až pesimistický. Spolu s vypravěčem rozebírají své zážitky. Poté, co byl Rademann vyslán na ostrovní misi, spáchal sebevraždu.

Následující povídka popisuje vzhled ubytovny studentů kadetky, které říkali „Stavební dvůr“, jenž byl v noci strážěn a jehož stav zřejmě nebyl příliš dobrý. Pokoje v něm obhlížel generál. Nepořádek ve světnici je popsán tak, že by generál „*do těch světnic ani koně nepostavil, aby mu neonemocněli*“⁴³. Na konci listopadu jednoho roku 70. let 19. století v jednom z pokojů byli ubytovaní četař a desátník. Četař se často vztekal, desátník jej často sledoval, a to i zatímco tento četař psal – byl to dopis na rozloučenou. Desátník po něm chtěl, aby jej přečetl, pak se ho zeptal na hloupou otázku (co mu četař odkázal) a bál se o něj. Četař mu neodpověděl a uklidňoval desátníka, že vše bude v pořádku. Pak šel desátník spát a spal, dokud ho nevzbudila rána – četař se zastřelil.

Povídka O střelení upozorňuje nejen na sebevraždy, ale i nehody zastřelením mezi vojáky. Hlavní postava, četař Berner zde vypráví rozmanité historky dokonce i strašidelné, kterých se nejvíce se bál jeden z Němců, Cetini. Jednou Berner opět povídal děsivou historku a strašil, že pošle duchy vojákům do světnice. Cetini se v noci po vyprávění tak vyděsil, až se ze strachu zastřelil. Tři dny nato se zastřelil závodčí⁴⁴, zřejmě rovněž ze strachu. Po jeho pohřbu raději o ničem strašidelném nemluvili. Během krátké doby se však zastřelilo několik dalších vojáků. Střelení skončilo až poté, kdy nebyl vojákovi vystrojen velký pohřeb a byl pohřben pouze v košili. Posléze bylo nařízeno, že kdo se zastřelí, bude hozen nahý do jámy.

V povídce Proč se rekrut František Volný nezastřelil je hlavní postavou František Volný, který se vyučil rezbářem a byl jeden z vojáků, který neuměl skoro nic – byl bojácný, když umírali lidé, litoval je a plakal. Za tyto skutečnosti byl častokrát šikanován četařem

⁴³ HOŘICA Ignát, Drobné črty a povídky vojenské. V Praze, Topič, 1900. s.47

⁴⁴ Závodčí vedl vojáky na stráž.

Šajnerem a kvůli němu se chtěl zastřelit. Až nadporučík Františkovi sebevraždu rozmluvil. František prohlásil, že raději bude u nadporučíka deset let sluhou, než u setniny deset měsíců a pak pověděl vše o Šajnerovi, kterého chytili při darebáctví, zbavili jej hodnosti četaře a potrestali jej vězením.

Osmá, poslední číslicí označená povídka, *Jak lidé umírají*, začíná popisem Tryfka Hriněviče, jednoho z haličských vojáků. Nejprve popisuje Tryfkova otce jako zbabělého chlapce, pak popisuje Tryfka samotného. Byl jedináček, stydlivý a milovník zvířat. Jakmile se Tryfko dostal do kasáren, byl nejtišším nováčkem. Jednou Tryfko během výcviku zkolaboval a musel do nemocnice s hlavničkou⁴⁵, na jejíž příznaky později zemřel.

Povídka *Odchovanec pana plukovníka* se přesouvá z kasáren do Pekařské ulice nepojmenovaném městě kde vzbudila pozornost úmrtí domovníka s jeho manželkou, po nichž zbylo devět sirotek. Všichni obyvatelé si tyto sirotky vzali na starost. Nejmladšího sirotka, dvouletého chlapce, Františka, adoptoval plukovník. Malý chlapec mu však přidělal více starostí než samotný pluk. František dokonce změnil plukovníkovu povahu – stal se milým člověkem. Později, Františkův adoptivní otec přemýšlel nad jeho budoucností – nejprve myslel, že se z něj stane důstojník, ale to nakonec zavrhl. Když bylo Františkovi dvacet let a studoval práva, byl donucen stát se vojákem a zúčastnil se povstání ve Vídni v roce 1848, ve kterém jako buřič padl. Plukovníka, nyní již generála, smrt Františka velmi zasáhla – zemřel na pohovce, když myslel na svého adoptivního syna.

Další povídka se nazývá *Ze života vojenského*. Hlavní postavy, poručíci Dlouhý a Werner, byli navzájem protikladnými povahami. Dlouhý byl příjemný, vzorný důstojník, Werner pravý opak – byl nepříjemný a zlomyslný. Werner měl mocného přímluvčího – majora Boreckého, se kterým nevycházel přátelsky, a to i když se Borecký neposlušného poručáka zastával. Hlavním důvodem proč se neměli rádi, byl fakt, že Borecký Wenera častokrát napomínal, někdy i bezdůvodně. Jednoho dne Borecký vynadal Wernerovi tak, až nemohl ani mluvit a celý pluk se divil, co se majorovi stalo. Všichni si začali myslet, že Werner přijde i o důstojnickou hodnost, ale nestalo se – byl následující den u oběda opět pouze pokárán Boreckým. Od tohoto pokárání si nikdo nesměl na Wenera Boreckému stěžovat. Podle Boreckého byl Werner šikanovaný. Major navrhl, aby jeho pobočník,

⁴⁵ Starší výraz pro břišní tyfus.

Dlouhý, se s Wernerem spřátelil. A také se stalo, přátelství s Dlouhým jej postupně změnilo. Werner dokázal i vést pluk, což dříve nezvládl. O čtrnáct dní později, byl Borecký povýšen na podplukovníka. Jednoho sobotního dne bylo v kasárnách veselo – hrála se hudba a důstojníci hráli kuželky. Wenera ale Borecký stále škádlil, protože Werner přeci jen udělal neplechu. Před několika dny jim utekl voják a když vojáka našli, voják jim řekl, že byl zbit Wernerem. Werner na tuto skutečnost při hře stále myslel. Po hře pobočník řekl Wernerovi, ať jde domů. Borecký mezitím stále přemýšlel, jak se Wenera zbaví. Nakonec řekl u soudu, že Werner napadl slušného člověka. Soud rozhodl, že se Dlouhý a Werner mají bít. Po bití poslali Wenera do Bosny, kde spáchal sebevraždu po prohře v kartách. Dlouhý zemřel později zřejmě na plicní nemoc. Borecký Dlouhého hrob denně navštěvoval až do své smrti. Zanechal za sebou pět tisíc zlatých, které odkázal pěti chlapcům z Dlouhého domovské obce, aby nebyli zlí, jako byl Werner.

V povídce Překonán se vypráví o plukovníku Bergerovi a jeho ženě, Maďarce Irmě Nagyové. Nejprve se zmiňuje Bergerův předchůdce, plukovník Diviš, jenž byl Čech a s důstojníky pluku dobře vycházel. Poté, co odešel do důchodu, nastoupil již zmiňovaný plukovník Berger, což byl z části Němec, z části Ital. Byl zlý, mstivý, k Čechům měl špatný vztah. Bergerovi měli dvě děti, dceru a syna. Irma byla dětinská, ráda manžela poslouchala, ale krátce po svatbě zjistila, že se k ní nehodí. Jakmile se její manžel stal velitelem pluku, Irma si usmyslela, že bude v čele společnosti, ale stal se přesný opak – ženy důstojníků jí vůbec nedůvěřovaly, takže si začala myslet, že je nenáviděna více než sám plukovník. Později se Irma setkala s nadporučíkem Zvolským, na kterého začal její manžel po několika jejich setkání žárlit. Po hádce s manželkou se však plukovník změnil, začal se manželce více věnovat a začal být na pluk hodný. Jakmile Zvolský přešel k jinému pluku, Berger okamžitě o této události zpravil manželku, jež byla posléze zklamaná a začala se opět věnovat pouze svým dětem.

Děj povídky Plukovník Ivanič se odehrává ve Slovinsku, kde do společnosti „U Dalmatinca“ přišla hlavní postava, po které je povídka pojmenována. Snažil se najít si dívku. Když ale seděl u stolu, nesměl s žádnou promluvit – bylo to proti tehdejší slovínským obyčejům. Když u stolu neseseděl, povídal si s obsluhující dívkou Julou. Nebyl ale sám – povídal s ní ještě major Gačka a spoustu dalších mužů. Dále se zde mluví o

historii plukovníka Ivaniče v roce 1845. Už tenkrát se setkal s dívkou Andělou, kterou však rozplakali jiní důstojníci, protože si dovolili dělat cokoli. Když s ní zůstal Ivanič sám, vyznala mu lásku. Za to, že se jí zastal, musel však pykat. Měl na výběr, buď zůstane u armády, nebo složí důstojnickou hodnost. Ivanič od armády nakonec odešel, stal se prostým úředníkem a matka Anděly mu zakázala se s děvčetem stýkat. Poté, co v Itálii vypukla válka, musel Ivanič narukovat a později se opět stal poručíkem. Po své smrti zanechal deset tisíc zlatých servírce Jule.

Poslední povídkou v první části je Majorova Tony. Tony je zde dívka majora Koláčka, která se s ním seznámila tak, že její matka pronajímala byt důstojníkům. Major byl třetím důstojníkem, který si byt pronajal. Tony jej nejprve odmítala, ale až na plese se jí zalíbil. Toninu matku však začnou obyvatelky města pomlouvati, a tak matka chce, aby Tony důstojníka z bytu vystěhovala. Tony se bojí, nechce jej vystěhovat. Její matka pak onemocní a pomluvy směřují na samotnou Tony. Po smrti matky bylo děvče odkázáno pouze na vlastní výdělek. Po pohřbu Tony chtěla, aby se major odstěhoval a našel si lepší byt. Ten však nabídku odmítl a nabídl jí, že bude platit nájem i za ní. Po dvaceti letech byli Koláček a Tony spokojení manželé.

Druhá část, Z našeho jihu, je několik povídek, které obsahují nejen spisovný jazyk, ale i pár slov ze srbštiny, němčiny a maďarštiny a opět vojenský slang. Povídky jsou psány z Hořicova nasazení během okupace Bosny v roce 1878. Hořica se zřejmě opět inspiroval ať už vlastními vzpomínkami, tak i zápisky z okupace. Jazyk se užívá spisovný, ale i nespisovný, někdy se vyskytují archaismy. Většina povídek je vyprávěna v er-formě, objevuje se ale i ich-forma, a to v částích, které obsahují Hořicu jako jednu z postav. Většina povídek obsahuje motiv smrti, ať už vojáků rakouských, tak i nepřátel – Bosenských Turků. I zde se objevují negativní postavy. Ani tyto povídky na sebe příliš nenavazují – každá se časově i prostorově liší.

První povídka, Bosenské vzpomínky, líčí myšlenky ostatních, kde začíná Orient. Každý měl jiný názor, např. právníci měli za to, že začíná v Boce Kotorské⁴⁶. Vystihuje zde slovanský lid jako „dobrý, velmi mírumilovný, má smysl pro čest a uznává soukromý

⁴⁶ Boka Kotorska je záliv v Jaderském moři, v Černé Hoře.

*majetek*⁴⁷. Popisuje také, co se dělo, když někdo zemřel během sporu a co se dělo poté. Podle vypravěče pravý Orient začíná za Budvou⁴⁸. Vypráví, co se zřejmě stalo v roce 1870 s postavou Miha Odiliče, který nechtěl válčit, a proto si postavil malý mlýn, kde pracoval se svými švagry. Protože neměl vodu, musel dvakrát odstřelit skálu, pak až mu tekla. Voda mu však při návštěvě lidí opět netekla, a tak sklidil posměch. Miho se rozhodl zajít k místu, kde byla zadržována voda a tam přenocovat. Mihův sok, Ilja Brkič, který chtěl Jelicu za ženu, se rozhodl jít postavit nádrž. Miho Ilju však v noci přistihl, zastřelil a mrtvolu skryl u vrat kostela. V neděli ráno Iljovo mrtvé tělo našli lidé, kteří šli na mši. Četník, jenž šel tento čin prošetřit, volal na Miha, ten se ale neozýval. Následující den četník přišel s vojáky. Před mlýnem stálo kolem dvouset přátel Miha. Povídka končí prohlášením Marka, strýce zabitého Ilji, že Miho jednal zcela v souladu s černohorskými obyčejí.

Druhá povídka a první očíslovaná, Z transportu, se odehrává v bosenském Mostaru a jednou z hlavních postav, maďarský voják Lajoš Bothy, nemá vojenský výcvik rád. Během cvičení si tato postava rozbila koleno a musela do nemocnice. Druhý maďarský voják, Ferenc Fekete, byl přesný opak Bothyho. Po Lajošově uzdravení byl opět výcvik. Fekete upozorňoval vypravěče, ať Bothymu nedává výzbroj, neboť ji nově uzdravený voják odhodí. Po dvou kilometrech chůze si Bothy stěžoval na bolest kolene, což Feketeho rozčilovalo. Na cestě potkali Bosňáka Ibrahima Matanoviče, kterého požádali o pomoc – Bosňák jim zpočátku pomoci nechtěl, ale po výhrůžce, že jej z koně shodí, vojákům vyhověl. Ibro, jak tomuto obyvateli Bosny říkali, vypravěče chválil, ale Bothymu a Feketovi se posmíval, protože Bothy kulhal a Fekete byl malého vzrůstu. Později v noci se všichni setkali s dalšími vojáky ze stejné divize. Ráno Bothyho naložili a odvezli do nemocnice. Najednou jeden ze setníků, Nikola Petrovič zřejmě onemocněl po konzumaci zkaženého jídla. Vypravěč s ostatními vojáky se mu snažili pomoci, ale Petrovič později zemřel během převozu. Později se vypravěč setkává s Bothym znovu u vojenského soudu – za praní se s jedním z důstojníků. Bothy zemřel později poté, co si infikoval ránu jen proto, aby nemusel zpět na patrolu.

Třetí povídka, Něco o fanatismu, mluví o popravě bosňáckého usvědčeného vraha, jenž zabil vojáka tím, že jej probodnul. Během výslechu byl drzý, jako by ho to vůbec

⁴⁷ HOŘICA Ignát, Drobné črty a povídky vojenské. V Praze, Topič, 1900. s.138

⁴⁸ Budva je město v Černé Hoře.

nezajímalo. Vrah byl popraven důstojníkovou šavlí. Pak jsou zde popsány osudy bosenských zajatců a hrůza bosenské okupace – Bosňáci byli zlí, nemilosrdně zabíjeli rakouské vojáky, kvůli čemu někteří vojáci odmítali poslouchat, neboť se báli.

Čtvrtá povídka, *Z válečného tábora*, se koná, když se pluk konečně dostal do Bosny. Popisuje, kolik mužů bylo v táboře, jak se snažili rozrušené vojáky uklidnit, co se dělo v případě falešného poplachu, nebo jak těžký byl vojenský výcvik. Jednou v noci po vojácích někdo střílel dělové koule. Stalo se, že i stříleli po prasatech, ale trefili jednoho z vojáků. Prasata později vypravěč proklínal.

Pátá povídka, *Maglaj*⁴⁹, vypráví o přiblížení se k stejnojmennému městu na počátku srpna 1878 s převozem potravin, jenž byl Bosňáky přepaden. Dále je vyobrazena bitva v okolí města. Nejkrutější byla bitva v zimě 1879, protože sněžilo a mrzlo. Dále se píše o vojáku Guříkovi, který se neúspěšně pokoušel svádět bosenské ženy. Guřík zemřel však dříve než Maglaj vojsko opustilo, podle vojenského lékaře kvůli tomu, že přestal pít alkohol.

V šesté povídce, nazvané *Bosňácká morálka*, vypravěč navštěvuje trh v Zenici⁵⁰ a zobrazuje výbušnou povahu Bosňáků. Dále vypráví o tom, jak se vybírala potravní daň a o hlučném židovském výběřčím. Vypisuje také fakt, že Bosňáci ani nevěděli, co dělat, když neměli peníze.

Sedmá povídka, *Ze soudní síně*, vypráví příběh Bosňáka Mohameda, který přepadl s několika muži samotu a zabil bratra jedné z žen. Tento čin se později vyšetřoval. Mohameda potrestali tím, že musel dát dva skopce starému otci této ženy. Mohamed však byl o pár let později u soudu znovu, tentokrát ale jako žalobce jeho synovce Džurdža Kelčiče, který unesl Mohamedovu dceru Fatici, jež řekla, že šla s Džurdžem dobrovolně a přešla od islámu ke křesťanství. Později se Džurdžo a Fatica vzali a měli spolu dva syny.

V osmé povídce, *Suchar*, je hlavní postavou hercegovská žena a povídka popisuje též zvyky hercegovských žen. Když tato unavená žena potkala důstojníky, kteří jí dali minci, byla zmatená. Hlavní postava minci odmítla a později se ukázalo, že neměla ráda rakouské vojáky, protože jí zabili příbuzného.

⁴⁹ Maglaj je město v Bosně.

⁵⁰ Zenica je město v Bosně.

V poslední, deváté povídce, *Dokonáno*, vojsko vystupuje na hory během vojenské služby. I zde se umíralo, převážně když někdo spadl do propasti. I na horách se skrývali povstalci. Místo vody museli používat sníh, ale vařená voda z něj jim příliš nechutnala. Rakouští důstojníci se rozhodli vyhlásit příměří nejprve hlasem, což nepomohlo. Přes noc byl klid, ale jakmile vyšlo slunce, bitva pokračovala. Aby se s válčením skončilo, museli povstalci vyvěsit něco bílého, což učinili. Na chvíli bylo příměří. Jeden z kadetů už bláznil – chtěl vidět krásné ženy, a tak se rozhodl nějakou najít. Jakmile kadet jednu našel, celý pluk se rozesmál, jelikož to byla stará žena, která se přišla rozloučit s jedním z mrtvých vnuků. Po hádce s touto ženou však bílá halena zmizela a nahradil ji červený šátek – symbol, že se bude opět střílet. Jedna z kulek zabila i kadeta D. Nakonec i stará žena byla popravena zastřelením poté, co probodla poručíka Pavloviče handžárem⁵¹.

Třetí část již neobsahuje vojáky jako hlavní postavy. Obsahuje pouze jednu povídku, *Z vln života* a jednu novelu, *Kus života*. Povídka je vyprávěna v ich-formě – vypravěčem a hlavní postavou je sám Hořica, v novele je hlavní postavou Barbora Scarpiová. Ať už v povídce, tak i v novele je jedna negativní postava. V povídce se dají za negativní postavu považovat Slovan a manželka dělníka, v novele je jí Ital Scarpi. V obou povídkách je užíván ať už spisovný, ale i nespisovný jazyk. Novela *Kus života* je zřejmě Hořicův pokus o román.

Povídka *Z vln života* popisuje Hořicovu cestu do maďarského Segedína, kam jel za poznáním názorů Maďarů na Čechy. Cestou tam se setkal se Slovinci, a jedním Slovanem⁵². Tento Slovan moc o Češích nevěděl, měl české dělníky, které však neměl moc rád – popisoval je jako lehkomyšlné a podlézavé. S jedním z dělníků se zřejmě později i setkal, žena tohoto dělníka však není příliš přátelská.

Novela *Kus života*, vypráví o Barboře Scarpiové (dále uváděna jako paní Scarpiová), která se provdala za Itala Scarpiho, se kterým měla čtyři děti – jednu dceru a tři syny, víme však pouze jméno dcery – Anitta. Z milujícího manžela se však stal tyran, jenž se svým švagrem, Josefem Valentou, měl velmi špatný vztah. Neustále se s ním hádal. Scarpi na něj žárlil, protože Josef vydělával více peněz než on. Ve vzteku pak švagra

⁵¹ Handžár je ománská dýka, jejíž nošení bylo v Balkánských zemích běžné.

⁵² Není blíže určeno, o kterého Slovana se jedná.

zavraždil na poli kosou. Po vraždě požádal ostatní pracovníky na poli, aby o činu zpravili jeho ženu. Během soudu byl Scarpi zmatený, pletl si italská slova s českými a ve vazbě měl halucinace nebohého Josefa. Nakonec byl odsouzen na sedm let vězení, kde byl napaden spoluvězni a musel být převezen do nemocnice. Po převezení zpět do vězení měl Scarpi poslední přání – zazpívat si v kostele. Přání mu bylo splněno, zde spáchal sebevraždu skokem z kruchty⁵³.

Paní Scarpiová je z vězení manžela nešťastná. Chtěla dokonce manžela navštívit, ale nepustili ji k němu. Později se dozví o smrti manžela. Před smrtí svého otce se Anitta s každým chlapcem poprala, neboť ji provokovali. Vdova je zoufalá a neví, co má dělat, ať už s Anittou, tak i sama se sebou, a tak jde za farářem, který jí poradí, ať se odstěhuje do města. Paní Scarpiová později na rady faráře dala a přestěhovala do Prahy, kde si otevřela obchod.

Obchod nejprve neprosplával, ale za pomoci pana Vostřížka, vydělával. Vostřížek byl zřejmě do paní Scarpiové zamilovaný. Poté, co paní Voráčková roznesla o dvojici klepy, se muž v obchodě dlouho neukázal. Později se sice ukázal, ale paní Scarpiové se vyhýbal. Po několika dnech se jí pan Vostřížek přestal vyhýbat a začal s ní opět mluvit. Jednoho dne však paní Scarpiovou objal a při tomto objetí je viděla její dcera Anitta. Což Vostřížka znepokojilo, on opět odešel a od té doby se už neukázal.

V osmnácti letech Anitta přestala svou matku poslouchat a dělala si, co se jí líbilo. I přes nesouhlas matky odešla studovat na konzervatoř, kde se zamilovala do chudého houslisty Petra Záruby, i když nebyl nijak krásný.

Anitta svého přítele bránila, když se mu ostatní dívky posmívaly. Pomohla mu, když měl v zimě jen letní oblek. Paní Scarpiová cítila, že vztah dvojice není vřelý, ale zatím vztahu nebránila. Zanedlouho se Anitta stala zádumčivou. Petra už ani hrát nenechala – kdykoliv vzal housle do ruky, tak mu vytrhla smyčec z ruky. Tato dvojice už nevěnovala ani pozornost okolí. Paní Scarpiová se rozhodla až teď zabránit vztahu, když už bylo pozdě,

⁵³ Kruchta je vyvýšená konstrukce v kostele, určená pro varhany.

neboť Anitta s Petrem spáchali sebevraždu⁵⁴. Matka nad ztrátou dcery truchlí, záblesk dceřiny duše jí však dá odvahu, že má ještě tři syny.

2.2 Z vln života

Jedná se o knihu rozdělenou do tří částí – Z ovzduší vojenského, Historky z přístavu a Z bojiště lásky. Hořica ji vydal v roce 1893 a věnoval ji „soudruhům z „historické procházky“.⁵⁵

První část, Z ovzduší vojenského, se zaměřuje na vojenské prostředí. Opět se objevuje vojenský slang, dále převážně spisovný jazyk. V první a druhé povídce vypravěč neurčuje přesný rok, jedná se o nějaký rok 70. let 19. st. Povídky jsou vyprávěny v erformě až na poslední, jež je vyprávěna v ich-formě. Hořica zřejmě opět události zažil, nebo je od někoho slyšel, např. povídka „Centrum“ se odehrává v roce 1869, kdy bylo Hořicovi 10 let.

První povídka v této části, Hádě, začíná na ulici na jaře ve Vídni, po které pobíhá jeden z desátníků kadetní školy. Zastavil se vždy jen na chvíli. Najednou se mu zalíbila hlavní postava této povídky – mladá žena v elegantním oblečení, a proto si ji začal prohlížet. Jakmile si ho všimla, otočila se a šla dále. Desátník ji tedy začal pronásledovat, až před knihkupectví, kde se otočila a podívala se mu do očí. Voják se začal stydět, což u něj bylo neobvyklé (býval obvykle smělý), z čehož měla škodolibá žena radost – vědomě jej provokovala. Jakmile se žena dala znovu do chůze, opět ji pronásledoval, a to až do bytu, kde potkal generála. V bytě pak žena vypráví generálovi, že ji desátník poskytl ochranu před násilníky. Poté, co mladík zjistil, že se jedná o generálovu manželku, utekl a už se v bytě neukázal.

Druhá povídka, Náš pan nadporučík se odehrává v pátek v listopadu v kadetce v Terstu, kde baron Felsenbart, který učil dějepis, v ten den zkoušel kadeta Dlouhého, hlavní postavu této povídky. Dlouhý byl chytrý, proto si z něj Felsenbart dělal legraci. Po zkoušení přišel do třídy škodolibý nadporučík Schneepflug, který si z Dlouhého taktéž utahoval – nazval jej volem, což se kadetovi pochopitelně nelíbilo. Po odchodu nadporučíka se ale snažil baron kadeta uklidnit tím, že ho popsal jako hodného a moudrého.

⁵⁴ Příčina úmrtí páru není v ději nijak napsána.

⁵⁵ Zřejmě myšleni spolubojovníci z vojenské kampaně v Bosně.

Později, po večeři, se Dlouhý rozhodl s přáteli Schneepflugovi vynadat. V sedm hodin šel Dlouhý jako jeden z posledních do „brlohu“⁵⁶. Stále přemýšlel, jak se svému nepříteli, nadporučíku Schneepflugovi pomstít. Z přemýšlení jej vytrhlo mlasknutí, jako líbání dvou osob – po ohlédnutí viděl Schneepfluga objímajícího Skrzynieckého, jenž byl Schneepflugův oblíbenec. Myslel si, že kvůli němu ho nadporučík nenávidí. Následující den Felsenbart Dlouhého zastavil na schodech, aby mu kadet pomohl v kanceláři. Dlouhý si myslel, že jej setník chce ochránit před cvičením se Schneepflugem. Když Felsenbart otevřel okno, venku byl slyšet křik nadporučíka. Pak chvíli křičet přestal. Nato hned ale nadporučíkův řev pokračoval – nadával na Dlouhého a nazýval kadeta oslem. Kadet se nejprve smál, později ho ale smích přešel poté, co ho nadporučík opět nazval volem. Rychle se zvedl ze židle, vystrčil hlavu a zařval německy, že byl zde, čímž povídka končí.

Název třetí povídky, Štědrý večer na strážnici, již napovídá, kdy se odehrává. Hlavní postavou je zde rumunský voják Surrú, jenž byl zvědavý, výbušný a mstivý. Byl ale i citlivý, svou melancholickou povahou ostatní ovlivňoval. Tento Rumun často neposlouchal četaře, jak by měl. Jednou nakonec jej přeci jen poslechne a odejde za ostatními vojáky do strážnice, kde na ně čeká vánoční „stromček“. Ve skutečnosti se jednalo jen o cypřišovou větvíčku zapíchnutou do velkého bramboru a vedle ní svíčka. Pod větvíčkou byl komisárek⁵⁷, hromádka rybiček a lahev kořalky. Vojáci si sedli a pak se dali do jídla, až na Surra, který se jídla ani nedotkl. Stýskalo se mu po domově tak moc, až se rozplakal. Ani neodpověděl, co dělal doma na Štědrý večer. Četař pak rozkázal střídání – podle závodčího měli střídat Surrú a Horvát. Později, závodčí šel za četařem, s nímž si o Surrovi povídal – o Rumunově náladě. Četař navrhl kvůli Surrovi odložit střídání stráží, ale závodčí nesouhlasil. Vojáci se mezitím nemohli dočkat střídání stráží. Četař se závodčím se pak zeptali, proč žádná stráž nevolá. Důvodem byl Surrú – ostatní strážé totiž nevolal. Proto se četař se závodčím rozhodli Rumuna zkontrolovat. Pak se ale lekli – kousek od nich prolétla kulka střely. Když se otočili, viděli Surra se zbraní v ruce. Rozhodli se k Rumunovi plazit a uklidnit ho. Vyšla druhá rána – Surrú se zastřelil. Četař se kvůli této události naštvál, ale závodčí se jen zlomyslně smál.

⁵⁶ Takto byla přezdívána jídelna kadetky.

⁵⁷ Komisárek byl hranatý chléb, určený především pro vojsko.

Čtvrtá povídka, Vítězství, začíná, když lajtnant⁵⁸ Karný volá na hlavní postavu – svého sluhu Blechu, po němž chce, aby vyvedl následující den hloupý kousek. Lajtnant je totiž zamilovaný do slečny Boženky Bohaté, jejíž otec má raději lajtnanta von Blasenstumpfa. Po Blechovi chce jen jediné – donést Božence květinu k svátku dříve, než sluha Trnka (jenž je sluha druhého lajtnanta) a hlavně ji nesmí dát Boženině matce. Nazítří v deset hodin, Blecha čekal s kyticí u vrat domu. Tuto kyticí převzala služebná Bohatých Katy. První část úkolu splnil, ještě ale musel vyvést hloupý kousek. Když Trnka přišel, Blecha s ním šel ke dveřím, ale Katy řekl, že Trnkova kytice je pro paní Bohatou a nesmí ji dát nikomu jinému do ruky. V tu chvíli přišla paní Bohatá, které řekl, že tato kytice je od pana von Blasenstumpfa pro Boženku. Když ji chtěla paní Bohatá vzít, Blecha pak řekl, že pan lajtnant prohlásil, že ji nemá dávat „staré paní“, což matku Boženky urazilo. Boženka kyticí od Blasenstumpfa odmítla. Její matka si myslela, že Blasenstumpf má hloupého sluhu, načež Boženka matce řekla. Co měla na srdci. Nechtěla být s Blasenstumpfem, zřejmě protože její matka chtěla, aby si ho vzala. Ani matce neodpověděla, jestli chtěla Kárného.

V páté povídce, Centrum, se nejprve píše o armádě Rakouska a jak knížata si v ní dělala, co chtěla. Až od roku 1866 se „vzácní pánové“ nemuseli armády zúčastnit. Dále vypravěč vypráví o generálmajorovi, jenž nesnášel Prusáky, a proto zůstal u rakouské armády. Pak se zde mluví o hlavní postavě, mladém setníkovi B., který si dělal ze všeho legraci. Tento setník neměl žádné nepřátele, dokonce i vojáci, na které si dobíral, se smáli jeho vtipům. Dále se dozvídáme, že B. byl narozený v Praze, a že byl povahově smělý a slušný. V červnu 1869 začalo střelení do terče, které bylo zahájeno slavnostně. Setník B. samozřejmě opět žertoval, než přišel generál, a pak se započalo se střelbou. B. ji nesledoval, raději se smál – rozesmál tedy jednoho z důstojníků, což se přísnému plukovníkovi nelíbilo. Generál, jenž byl vévodou, jej sledoval a popovídal si se setníkem. Setník jej poprosil, zda by si mohl také zastřílet, čímž ostatní důstojníky zaskočil, protože vévoda nikdy předtím vojenskou pušku nedržel. Generál nabídku neodmítl a tak střelil poprvé – terč netrefil a setník vévodovi pravil, že ukazovači neukazovali správně. Další dvě rány byly taktéž neúspěšné. Už to chtěl generál vzdát, ale po čtvrté se povedlo – generál

⁵⁸ Lajtnant, též lejtnant je stará vojenská hodnost, nyní odpovídá hodnosti poručíka.

trefil centrum⁵⁹ a setník začal jásat. Plukovník si později promluvil s B., že by jej měl za hlouposti potrestat, ale neudělá to – protože generál byl radostí bez sebe, neboť trefil centrum.

Šestá povídka, Kdo to chrápe, se odehrává během dubnové noci, kdy vojáci hledali horské sedlo, kde setnina měla původně přenocovat. V ten den vůbec neobědvali, už šest týdnů jedli nedovařené maso a tvrdou rýži. Protože byla mlha a vojáci už byli unavení, rozhodli se přespat na louce, mezi lesem a propastí. Následující den ráno byla stále mlha a vojáci se pomalu probouzeli. Byli stále unavení, dlouho nevěděli, kde vlastně jsou. Jakmile setnina minula les, bylo nedaleko slyšet křik a střelba. Nejprve poručík Šedík rozkázal, aby první četa šla vpřed a čtvrtá četa, která měla v noci službu, šla jako další. Vojáci čtvrté čety byli však stále rozespálí. Poručík rozkázal vojákům střílet. Jelikož kvůli mlze nevěděli, kam mají střílet a protože byli unavení, Šedík stáhl rozkaz a řekl jim, ať si ještě odpočinou, i když povstalci stříleli kolem sebe. Jeden z vojáků, Janek Krivoš se náhle roztáhl na zem. Poručík slyšel zvuky podobné chrápání, a z tohoto důvodu se zeptal, kdo to chrápe (proto se tak povídka jmenuje). Byl to Janek Krivoš – kulka ho trefila do hlavy, tudíž proto chrčel, dokud nezemřel. Poručíka tato událost překvapila, jelikož viděl poprvé zastřeleného člověka. Ostatní pak kvůli Jankově smrti zapomněli na únavu a šli bojovat. Dalo by se říct, že povídka napovídá vojákům, aby nestáli v houfu a neposkytovali tak snadný cíl nepřátelům.

Sedmá povídka, Vojna je zlá, popisuje hrůzu vojenského nasazení. Povídka začíná na hřebenu, kde stála třetí setnina, mezitím čtvrtá se nacházela v malé nížině. Mezitím nepřítel střílel na vojáky a jednoho trefil. Pro krev se zde používá popis „*vřelá, pohyblivá tekutina, řídká jako karmín*“⁶⁰. Protože vojáci viděli postřeleného poprvé, byli překvapeni. Horkokrevného setníka tato událost rozčilila a ptal se, jestli kolem není patrola. Pak jej naštvál desátník, který se postavil a prohlásil, že je více v předu, a že ostatní mají jít k nepříteli. Setník jej pokáral, že nemusí stát. Hned ale dal desátníkovi úkol – zjistit, o koho se jedná, a pak poslat jednoho muže, který bude hlásit. Jakmile se deset vojáků zvedlo, setník je škodolibě nazval ovcemi, které jdou na jatka. Krejčí D. chtěl jít s patrolou, což mu

⁵⁹ Střed terče.

⁶⁰ HOŘICA, Ignát. *Z vln života: vojenské a jiné črty a novelky*. Praha: Bursík a Kohout, 1893. Naše knihovna (Bursík & Kohout), s. 45

bylo vyhověno. Patrola se zatím plížila mezi keři, zmizela setnině z pohledu. Poté šla křovinami k nedaleké kuči⁶¹, v níž byly dvě ženy. Vojáci vkročili do kuče, kde v temné místnosti našli jednoho z Bosňáků. Jedna z žen řekla, že je nemocný. D. jej nejprve prohlédl – Bosňák měl roztráštěné koleno. V tu chvíli oknem proletěly dvě kulky. D. měl nápad – pokud postaví ženy před chalupu, nepřítel přestane střílet. Starší žena vojáky chvíli pozorovala, myslela si, že chtějí Bosňákovi, jejímu synovi ublížit a zavraždila desátníka handžárem. Mezitím se Bosňák zvedl a střelil na nejbližšího vojáka z bambitky. Starší žena v tu samou chvíli chtěla na vojáky zaútočit handžárem, ale přemohl ji právě krejčí D., jenž ji bodl. Jiný voják varoval druhou ženu, aby uhnula. Ta však neuhnula a byla postřelena. Výstřely později přestaly, výsledkem bylo pět mrtvých – desátník, jeden z vojáků, obě ženy a Bosňák. Patrola ještě střelila několik ran do uprchlíků, čímž zastřelili ještě jednoho muže, zřejmě otce jednoho dítěte. Pak bylo chvíli ticho, dokud se nerozlehlo hlasité hurá. Posléze se patrola vrátila i s mrtvými vojáky za setninou.

Osmá povídka, Naši Dalmatinci, je situována do roku 1878. Píše se zde o tom, že v říjnu vojáci museli přivolat dokonce tzv. doplňovací zálohu, již tvořili starší a ženatí muži z jihu Evropy, kteří byli často ostýchaví. Jejich nepřátelé byli stejní jako rakouských vojáků – bosenští Turci. Po domově se Srbům, ani Chorvatům nestýskalo. Taktéž nikdy nežalovali. Co jim poručil císař, to Dalmatinec okamžitě vykonal. Ráno se všichni sešli, žádný nescházel, protože věděli, že je válka. Ani Srbové, ani Chorvati se nebáli smrti, při popravě byli také klidní. Pokud jim někdo nadával, přestali poslouchat a začali být nepříjemní. Vypravěč zmiňuje jediný případ, kdy Dalmatinec během popravky promluvil a sám si pak dal oprátku na krk. Dalmatinci byli naloženi na loď ve Splitu, odkud se dostali do Terstu, kde byli svlečeni, ostříhání a pak oblečeni do vojenských uniforem. Během procedury byli klidní a z nového oblečení měli radost. Dále se vypráví o dvou Dalmatincích – Ivu Čoričovi a Marku Simičovi, jež byli každý v jiné setnině a dostali stejný úkol – dojít pro vodu na dvoře kasáren. Iva vyslal desátník, Marka vyslal četař a oba se museli rychle vrátit. Oba současně zachytili za tahadlo. Nejprve se klidně dohadovali, kdo vodu vytáhne jako první. Pak se ale hádka stupňovala, až vyvrcholila ve rvačku mezi oběma Dalmatinci. Později, ať už desátník, tak i četař nadávají, protože začalo cvičení a Ivo s Markem scházeli, tak museli poslat pro vodu jiné dva vojáky, kteří našli dva soky na zemi potlučené. Naštvaný šikovatel

⁶¹ Kuča je označení pro dům.

je musel polít vodou, aby se soupeři probrali. Ivo a Marko pak museli být k sobě připoutáni na šest hodin – jako trest za praní se o vodu. Nepromluvili spolu do té doby, dokud se nevrátili z Bosny do Terstu, kde Ivo nabízel Markovi svou sestru. Marko nejprve odmítal, ale nakonec si ji podle vypravěče vzal. Povídka končí textem, „*Takoví jsou naši Dalmatinci*“.⁶²

V deváté povídce, Z Boky Kotorské, je nejprve popsána krása přírody v okolí města. Až pak se vypráví příběh Ivana Petroviče, jenž byl srbským vojákem z tábora u Igala⁶³. Během vojenského cvičení byl vyčerpaný a bledý. U Ivana zůstali na rozkaz kadeta dva vojáci, a to maďarský pěší a židovský desátník. Zatímco starostlivý Maďar viděl v Ivanovi trpícího člověka, zlomyslnému Židovi bylo úplně jedno, co s Ivanem vlastně je, byla to pro něj bestie. Oba se rozhodli zeptat se v jedné kuči, zda by si tam mohl Ivan na chvíli odpočinout. Obyvatelka kuče, starší žena, souhlasila a jakmile Maďar s Židem odešli, zeptala se Ivana, zda je pravoslavný. Ivan udělal na souhlas křížek rukami, což paní uspokojilo. Stará paní nebyla v kuči sama – žila s dcerou Jelou a synem Matem. Žena občerstvila Ivana hrozny a smokvemi⁶⁴, Jela mu přinesla vodu. V tu chvíli se Ivan do Jely zamiloval. Jakmile nabral síly, rozloučil se a šel do Nového Ercegu. Následující den, Ivan přišel tvrdohlavě zpět do kuče s pomeranči a zrcátkem – jako důkaz své vděčnosti. Zapomněl však, že vejít v tomto kraji do kuče, kde je dospívající dívka, je zakázáno, a pokud chce požádat dívku o vztah, musí nejprve vyslat rodiče. Svým nevhodným chováním starší obyvatelku kuče rozzuřil. Stará paní tak zavolala svého syna, který chtěl Ivana napadnout. Ivan se ale útoku vyhnul a dal se rychle na útěk. Mate, syn staré ženy ještě stihl po Ivanovi hodit pomeranče a zrcátko, které voják přinesl. Od té doby se tam Ivan raději neukázel.

Hlavní postavou desáté povídky, Na Orjenu, je voják Pero Ilič, jenž byl guslar⁶⁵. Dále se tyto gusle popisují – jak se na ně hraje, a čemu se hodí. Vypravěč pak zmiňuje melancholickou píseň, v níž se zpívá o nepojmenovaném krásném, silném junáku, do kterého je zamilovaná dívka Jelica. Jelica je unesena Turky. Junák je pronásleduje, s touhou

⁶² HOŘICA, Ignát. *Z vln života: vojenské a jiné črty a novelky*. Praha: Bursík a Kohout, 1893. Naše knihovna (Bursík & Kohout), s. 58

⁶³ Igalo je město v Černé Hoře.

⁶⁴ Zastaralé označení pro fiky, v chorvatštině stále běžné.

⁶⁵ Hráč na gusle – tradiční balkánský nástroj, obvykle s jednou, či dvěma strunami, menší než housle.

pomsty. Jelica mezitím připadla begovi, který se zrovna ubytoval. Junák pak všechny pobije, Jelica ho sice začne líbat, ale pak junákovi vytrhne nůž z pasu a spáchá sebevraždu. Pak se vypravěč vrací k Peru Iličovi, jenž se v noci bavil spolu s třemi dalšími vojáky (Iljou Zecem, Markem Čimičem a Stipem Šimuničem) o ženách. Sprátelil se s jedním z nich – Iljou, krásným mužem, jenž nenáviděl lichocení. Ilja si stěžoval, že obyvatelé Ublů⁶⁶ mají ve vsi krásnou dívku, ale Ilju nepustili do vesnice a ještě si dělali legraci z jeho příjmení – Zec znamená srbsky a chorvatsky zajíc. Stejní lidé ho nazývali Švábem. Jeden z nich (zřejmě Stipe) Ilju uklidňuje – poví mu, že Ilju by ani hrom neutloukl. Ilja se později stal velitelem polní stráže na Orjenu. Jednoho červencového dne se na Orjen přihnala bouřka. Pero byl vyslán jako patrola, neboť polní stráž neposílala žádnou zprávu. Pero po zjištění, co se stalo, úplně oněměl – bouřka zabila třicet vojáků 9. setniny včetně Ilji Zece (jehož blesk zabil poté, co uhodil do Iljova bodáku) a od dalších setnin také několik vojáků, jen pět se podařilo oživit.

Jedenáctá, poslední povídka v této části, Trosky života, se odehrává v zimě, na přelomu let 1879 a 1880, kdy důstojníci hrají karty. Vypravěč hrál také a prohrál již dvouměsíční služné. Aby se uklidnil, rozhodl se projít se setníkem Adolfem Čichnou po Zenici⁶⁷. Setník byl obvykle tichý, jako by ho nezajímalo, co se kolem něj děje. Vypravěč již znal setníkovu minulost – byl synem chudého úředníka. Čichna potřeboval peníze na taksu⁶⁸, aby se mohl vřadit do seznamu plukovních kadetů. Půjčil mu tesařský mistr v Českých Budějovicích. Adolf byl radostí bez sebe. Radost mu ale dlouho netrvala – peníze prohrál v kartách. Po návratu do kasáren se kvůli prohře střelil do břicha. Jakmile se Čichna uzdravil, starý tesař mu taksu zaplatil. Vypravěč se jej ptá, zda má nějaké nemoci. Setník mu sdělí, že má jakýsi vnitřní stav – psychické problémy, které má už od roku 1866. Vypravěč ani nevěděl, že je Čichna ženatý. Adolf do Bosny táhl dva dny po svatbě. Stýskalo se mu po Elze, jež byla jeho žena. Vypravěč mu navrhl, ať se vymluví na nemoc, setník se ale bojí, že sklídí výsměch. Od té doby začal vypravěč mluvit s Čichnou pouze se svědky. Po válce se přátelé znovu setkali na Žofíně. Čichnova žena si stěžuje, že ji manžel nikam nezavedl, cítila se opuštěná, protože její maminka zemřela, když byl setník v armádě. Následující neděli jeli Čichnovi společně s vypravěčem do Mnichovic. Ale i tam

⁶⁶ Uble jsou malá vesnice v Chorvatsku.

⁶⁷ Zenica je město v Bosně.

⁶⁸ Taksu byl stanovený poplatek.

si Elza stěžovala na samotu. Po sebevraždě Čichny si nyní již vdova stěžovala vypravěči, že kdyby nemyslela jen na maminku, učinila by manžela šťastným.

Druhá část, *Historiky z přístavu*, se zaměřuje na postavy kolem přístavu v Chorvatsku. Ani jedna z těchto povídek není nijak pojmenovaná. Vojenské prvky se v povídkách vyskytují pouze jako vedlejší, hlavní je život postav, kteří vojáky nikdy nebyli (první povídka), nebo se jimi stali až v průběhu děje (druhá povídka), popř. již vojenskou službu ukončili (třetí povídka). První dvě povídky jsou psány v er-formě, třetí v ich-formě, již Hořica zřejmě sám zažil.

První povídka se odehrává v přístavu, kde našli převrácenou bárku starého Ante, jenž nebyl kolem a všichni v přístavu jej hledali. O tomto Ante se pak vypráví, že byl chudý a bez domova, přespával na různých místech. Když přijeli vojáci, jeden z důstojníků nejprve zjišťoval, zda je Ante naživu, pak jej litoval, že se o něj nikdo nestará. Dříve byl Ante bohatý. Při cestě do Brazílie se často pral, v zemi se pral v hostincích, po návratu byl poraněný na hlavě a měl vyhlídnutou dívku Anicu, jejíž matka byla zlá. Anica však Antoše odmítala, neboť se jí zdál příliš bohatý a nevypadal šťastně. Místo něj si chtěla vzít Vlahu Protiče, jednoho z rybářů. Večer před svatbou, během cesty ke strýci, Anica s Vlahem se utopili, což vzbouřilo obyvatele města. Matka Anici se vymluvila na Antoše, že ji uplatil. Od té doby Ante s nikým nemluvil, a nikdo nepromluvil s ním. Peníze utratil v hostincích, kde měl později i dluhy. Začal mít dlouhé vlasy a byl pohublý. Ke konci života žil jen na své bárce. Později se zjistilo, jak vlastně Ante zemřel – usnul na bárce, do níž narazil parník, ten loďku převrátil a Ante utonul.

Druhá povídka začíná pohledem na Jelu, do níž byl zamilován chlapec Ivan. Toho častokrát poškrabala, když ji chtěl laskavě oslovit. V létě, když Jela odpočívala, Ivan vzal škodolibě kuličku z hroznů (které měla Jela na prodej), a rozmáčkl ji. Kapka hroznové šťávy spadla Jele na krk. Ta se probudila ze snění a na Ivana zakřičela – byla totiž horkokrevná a mstivá, častokrát si zavolala Ivanova bratra Josipa, když chtěla Ivana potrestat. Pak je zde popsána historie Josipa, Ivana i Jely. Dozvíme se, že Ivan kulhá od té doby, co jej zasáhlo lano na uvazování lodě. Dále se dozvíme, že Ivan byl krásnější a přátelštější než Josip. Jela byla dříve hodná, ale od té doby, co Jelu přístavní dělníci,

nádeníci⁶⁹ a vojáci začali škádlit, stala se zlou. Pak se přesouváme zpět do současnosti. Josip Ivana provokoval mluvením o Jele. Ivan začal přemýšlet, co by se stalo, kdyby ji přestal mít rád, zároveň měl pocit, že je dívka zlá. V přístavu věděli, že jednoho z Primorců⁷⁰ Jela má ráda. Jednoho dne se Jela a Josip pohádali a nemluvili spolu až do podzimu, kdy měl Josip narukovat do armády. Mezitím, Ivan pracoval a počítal si peníze – myslel si, že když bude bohatý, Jela jej neodmítne. Na konci září Josip čekal na Jelu kousek od její kuče, kde ji objal a chvíli s ní pobyl. O osm týdnů později si Jelina matka si myslila, že dcera bláznila, protože dívka prohlásila, že Josipa už nechce vidět. Josip, který přišel na návštěvu, vyhrožoval, že pokud jej Jela nepustí dovnitř, už se tam neukáže. Jela je nešťastná, Josipa neměla nijak ráda. Jakmile její matka Josipa pustí dovnitř oknem, Josip jde k Jele, která si jej všimne, ale nemluví s ním – jen se na něj směje. Ivan si bratra s Jelou všimne pohledem do okna a začne žárlit, až vztekem rozbije okno námořnickým obuškem, což oba vylekalo. Josip pak vyšel z Jeliny kuče a šel domů. Doma se Josip pohádal s Ivanem kvůli Jele, až se poprali – Josip skočil na Ivana, který v obraně začal bít bratra do kolene. Josip pak Ivana srazil na zem a uškrtil ho. Z vraždy byl Josip sice osvobozen, ale Jela už ho nikdy nechtěla vidět. Syna (jehož otce nevíme) pak pojmenovala Ivan.

Třetí, poslední povídka v této části, se odehrává v městské části Dubrovníku Gruž. Vypravěč (jímž je sám Hořica) zde vypráví o vítání měsíce v létě v přístavu. Hostitel mezitím všem říkal, že Giuseppe jde dát dobrou noc. Když Giuseppe přišel, někteří hosté rozesmáli, protože si mysleli, že Giuseppe je malý chlapec, i když hostitel není ženatý. Giuseppe byl kuchař, starý, přátelský a zdvořilý muž z Benátek, jenž byl dříve šikovatelem a četnickým strážmistrem. I když byl čtyřicet let v Dalmácii, chorvatsky neuměl. Dokonce byl rakouským vojákem sloužícím u 45. pluku, ovšem když byl ještě italský. Giuseppe pokračoval ve vypravování o tom, jak v armádě sloužil, ale nikdy se nestal důstojníkem. Po vypravování byl zadýchaný, zřejmě ze strachu z vlastních vzpomínek – musel totiž bojovat proti vlastní zemi v Benátkách. Je zajímavé, že vojáci, kteří zabili Giuseppova otce byli Italové, a proto sám vypravěč nemůže této skutečnosti uvěřit: „*To přec není možné, aby Italové Itala vraždili?*“⁷¹ Aby Giuseppa uklidnili, změnil téma. Někdo se ho zeptal, jak

⁶⁹ Nádeník je osoba bez trvalého zaměstnání, která se nechávala najímat na krátkodobé práce.

⁷⁰ Primorac bylo příjmení těchto bratrů.

⁷¹ HOŘICA, Ignát. *Z vln života: vojenské a jiné črty a novelky*. Praha: Bursík a Kohout, 1893. Naše knihovna (Bursík & Kohout), s. 124

dlouho byl u četníků. Odpoví, že mu četnictví nikdy nešlo, proto šel na loď pracovat jako kuchař. Jakmile hodiny v Dubrovniku odbily půlnoc, vjel do přístavu parník. Hosté se s Giuseppem přátelsky rozloučili a šli se podívat, kdo na parníku přijel, čímž povídka končí.

Třetí část, Z bojiště lásky, se zaměřuje na různé příběhy, hlavním motivem je láska, jen ve čtvrté a v šesté jsou hlavní jiné motivy – ve čtvrté povídce, Hrst osudu, se jedná o přátelství mezi dvěma osobami, v šesté povídce, Ošklivý tatíček, je motivem vztah mezi otcem a zesnulými dětmi. Všechny povídky jsou vyprávěny v er-formě, jen povídka Hrst osudu je vyprávěna v ich-formě, zřejmě se jedná o Hořicu a jeho přítele. Čas není přesně určen, jen ve čtvrté povídce víme, že se jedná o nějaký rok po roce 1878.

V první povídce, Co čest káže, architekt Jaromír Lahoda jde navštívit nadporučíka Jiřího Vejvodu. Oba jsou popsáni vzhledově, ale ne povahově. Chvíli si muži povídají, pak se ale zjistí, že jejich láska, dcera pekaře Anna Vitásková se zamilovala do obou mužů a s oběma se zasnoubila. Vejvoda se s ní zasnoubil, než odešel z vojenských důvodů do Bosny a její rodiče se zasnubami souhlasili, i když nebyly veřejné. Lahoda se u tohoto faktu pouсмál, což Vejvodu naštvalo – myslel si, že architekt mu chce Annu vzít. Lahoda se nechtěl ale s Vejvodou prát, a aby vojáka uklidnil, zeptá se, zda nadporučík Anně z Bosny psal. Vejvoda tedy vytáhl z kapsy psaní a ukázal jej Lahodovi. Architekt rozeznal Anino písmo. Nevěděl, že Anna je již zasnoubená, protože dívka řekla Lahodovi o Vejvodovi (snoubenci) jen že se s ním zná stejně jako s ostatními pány a rodiče tento vztah potvrdili. Nadporučík je za tento fakt nazve sprostáky. Oba muži rozmýšlí, co tedy dělat, když dívka lhala o svém vztahu. Nechtějí se hádat a Lahoda chce zůstat Vejvodovým přítelem. Chvíli tedy spolu posedí, poobědvají, přátelsky si popovídají a oba si navzájem děkují. Jaromír nakonec i řekne, že jeho čest vyžaduje, aby jednal důsledně. Rozhodnou se nakonec tak, že oba zasnuby s Annou zruší dopisem. Nejprve dopis napsal Vejvoda, pak i Lahoda. Povídka končí oznámením, že po dvou měsících byl Vejvoda opět v Bosně, Jaromír Lahoda se usadil v krajském městě B.⁷² jako stavitel a Anna Vitásková a advokát Vojtěch Vrtálek uzavřou sňatek v kostele v R.

⁷² Zřejmě myšleno Brno.

V druhé povídce, Cestou k porozumění, je hlavní postavou Helena Bolšíková, manželka setníka pěšího pluku, která právě jde ke kasárnám. Někdo (nevíme kdo) ji přitom sledoval. U vrat ji pozdravil přítel jejího manžela, mladý nadporučík Boček. Potichu si mu stěžuje, že její manžel se na ni dívá příliš upjatě. Boček ji ale neposlouchá pořádně – dívá se do parku na paní Hornerovou, veterinářku. Nedokázal nešťastné Heleně ani pomoci. Bolšíková se na chvíli uklidnila. Zdá se, že se do Bočka zamilovala. Pak ji nasměroval jít opačnou stranu. Později šel Bolšík, druhá hlavní postava, z cvičení a potkal paní Hornerovou, která mu řekla, že mu Helena asi šla naproti, ale nedočkala se ho. Pak mu řekla, že se Helena do Bočka zřejmě zamilovala. Hornerová byla drbna, pak je popsána jako jedovatá bába, ale nikdy nikomu nelhala. Pak se zde Bolšík zamyslel do minulosti sebe, Bočka a Heleny – seznámili se před čtyřmi lety, když Heleně bylo šestnáct a v té době už Bolšík i Boček byli u armády. Helenin otec byl továrník a hráč šachů, které měl rád i Bolšík. Bolšík si nejprve Helenu vzít nechtěl, ale pak si ji vzal po dvou letech. Na masopustu s ženou netančil. Neměl totiž čas, a tak s Helenou tančil právě nadporučík Boček. Vzpomněl si, že Helenu Boček štípl do prstu a on tuto skutečnost spolu s paní Hornerovou viděl. Až teď si začal setník myslet, že je na Helenu příliš starý. Přestal myslet na minulost a šel domů, kde Helenu nepolíbil na ústa, nýbrž jen do vlasů. Zeptal se jí, zda mu přišla naproti. Odpověděla, že ne, což Bolšíka rozčílilo. Zvedl se a šel do kasáren hledat Bočka. Pak si ale uvědomil, že Boček již odešel, a tak šel zpět domů. Helena se mezitím bála, že manžel Bočka zabije. Nebo když se stane opak – že Boček zabije Bolšíka. Pak přišel manžel do domu. Helena se bála, že ji Bolšík ze zuřivosti napadne, ten se ale rozhodl s Helenou usmířit. Zeptal se jí, jestli obědvala a usmál se, což Heleně přišlo divné. Manžel ji objal a navrhl ji uklidnit se do obory v N. Helena souhlasila. Měsíc poté se opět ve městě tančilo. Setník neustále tančil, pak k němu přišla manželka, se kterou chtěl tančit. Řekla mu, že ji sice Boček požádal o tanec, ale ona dělala, že nadporučíka neslyšela.

Ve třetí povídce, Hrst osudu, je děj vyprávěn v první osobě. Vypravěčova žena právě přinesla z půdy bednu plnou knih, dopisů a různých vzpomínek. Zeptala se jej, zda může bednu vyhodit. Načež vypravěč prohlásí, že bednu nejdříve přebere, a pak ji vrátí zpět. Tuto bednu zatloukl před odchodem do Bosny a nechal ji na starost svému otci. Po otevření vyšel z bedny prach a všelijaký hmyz. Pak z ní vybíral různé knihy, až vyndal balíček plný dopisů. Na obálky, u kterých odesílatel zemřel, si před odchodem nakreslil

křížek. Poté dopisy svázal a zapomněl na ně až do otevření bedny. Našel dopis od svého zemřelého přítele Otakara Ferery (o kterém můžeme říct, že je hlavní postavou), jenž v každém dopise píše něco jiného. V prvním dopise si Otakar stěžuje na svého otce, že se svou sestrou zůstali jedinými přeživšími dětmi, má špatné vztahy i se svou macechou, neboť macecha manipuluje s jeho otcem. Otec po Otakarovi chtěl, aby studoval práva, což se Otakarovi nechtělo, Otakar chtěl být umělcem, myslel, že nebude dobrým právníkem, protože neměl rád římská práva. Otakar však nikdy vypravěče neoslovuje jménem, nýbrž brachu, popř. příteli. V dalším dopise si vypravěčův přítel stěžuje, že po dostudování práv otec chce, aby Otakar studoval medicínu a ptá se vypravěče, zda by byl špatným lékařem. V následujícím dopise přítel vypravěči píše, že se zranil během jízdy na koni. V příštím dopise zase vypráví, že jeho sestra Olga se bude vdávat a vezme si učitele Rybu. Poté najde vypravěč ústřížek z novin, kde se píše, že Otakarův otec Pietro zemřel. Vypravěč si pak čte další dopisy – v následujícím Otakar si vyčítá otcovu smrt, že za ni může on, protože se neustále hádali kvůli Otakarově snění. Pak Otakar píše, že konečně ví koho namaluje – starou paní Opálkovou. Tato žena jej na hřbitově dokonce vzhledově pomluvila. V dalším dopise Otakar líčí svou chudobu, nedostal z dědického řízení po otci moc peněz – mohl utratit pouze třicet zlatých měsíčně. V posledním dopise z ledna 1878 Otakar vypravuje, jaké měl Vánoce, jak zažívá otcovu smrt Otakarova macecha. Vzpomínal na svoji matku, smrt popisuje jako obludu. Otakar zemřel 14. ledna po pádu z koně, den po odeslání posledního dopisu. Vypravěč se pak vrací do současnosti a líčí, že Olga si nakonec Rybu nevezala, protože Ryba se bál, že by zemřela stejně jako její bratři. Olga si nakonec vzala Karáska a měli spolu tři děti. Vypravěč na závěr dodává, že Karásek si manželku pochvaluje.

Ve čtvrté povídce, Oči, pan Molík chce po své roztržité ženě, aby mu četla z cizojazyčné knihy (nevíme které). Krátce po čtení, se mu pohled v očích změnil a pak se zeptal, proč žena každou cizí řeč vyslovuje se směšnou strojeností. Ta pak knihu odstrčila a zvažněla. Pak se manželé pohádali. Molík měl pocit, že jeho žena čte schválně pouze dvě věty správně a třetí už jen „zamňoukne“. Dále jí vyčítá, že vždy udělá něco, co jej podráždí. Molíková se tedy manžela zeptá, zda se chce hádat. Molík se snažil zklidnit, ale nedařilo se mu. Stále měl pocit, že by měl čekat a nechat ženu, až nabude rozum. To už ovšem trvalo tři roky – lásku sice projevovala, ale rozum vůbec. Molík začal cítit vztek i lítost zároveň.

Až pak mu svědomí řeklo, „*Vždyť je to tvá drahá, milovaná žena!*“⁷³ Pak přivřel oči a znovu se zamyslel. Tentokrát se zamyslel, proč jej žena mučí, říká si, jestli jej vůbec miluje. Povídal si sám pro sebe, jestli není zlá. Pak otevřel oči a podíval se na ni. Poté, co ji nazval děvůškou, jej žena objala a začala jej líbat na ústa, na čelo a na oči. Polibek na oči Molíkovi přišel divný, proto se manželky zeptal, proč ho líbá i na oči. Žena mu odpoví, že jeho oči jsou moc krásné, když se zlobí.

Pátá povídka, *V boji o chleba*, je popsána jako náčrtek románu. V té době se Hořica zřejmě pokoušel napsat román. Začíná tím, že profesor Volný odpočíval na lenošce a četl si knihu. Měl nepříjemné myšlenky a knihu si vzal, aby se jich zbavil. Kniha mu však nepomohla. Zvedl se a poté začal mluvit sám se sebou. Byl nešťastný, procházel se po světlici a myslel na minulost. Vzpomínal, jak byl hezkým, pilným studentem a studentky kolem něj běhaly. Ostatní mu tyto skutečnosti záviděli, zřejmě proto neměl moc přátel. Mezi muži nebyl dobrým společníkem. Oba jeho rodiče byli přísní, matka ho trestala často i bezdůvodně. Dále se vypráví, že Volnému zemřel otec, když studoval. Matka v té době už dávno nežila (nevíme, kdy přesně zemřela). A protože byl Volný jedináčkem, po smrti otce mu nezbyly žádné peníze. Nevěděl ani co měl dělat. Pracovat se mu ještě nechtělo. Byla k němu ale nakloněna jedna žena – matka se dvěma dcerami, již bylo jedno, kterou z dcer si vezme, ale aby si alespoň jednu z nich vzal, a také aby se přihlásil jako koncipient u jejího manžela. Nakonec se pak přeci jen o místo přihlásil, i když si žádnou z dcer nevzal. Volný místo koncipienta sice získal, ale cítil v sobě jakousi podrážděnost. Začal se cítit jako otrok a tyto pocity nedokázal potlačovat. V advokátní kanceláři vydržel Volný rok, a během toho roku se stala další změna – ztratil víru v právo. *Diké*⁷⁴ se mu jevila jako žena, o kterou se lidé perou. Dále cítil, že se jako advokát nehodí a vybral si špatné povolání. Představoval si život úplně jinak. Na konci roku se musel podrobit zkoušce a pak mu byl udělen titul doktora práv. Zajistil si důchod, protože jeho duševní stav byl špatný. Zanedlouho se seznámil s dívkou a cítil, že konečně našel svůj ideál. Po roce se s ní zřejmě oženil. Po pěti letech změnil už čtyři zaměstnání a byl právě kramářem a fanatikem právních idejí. Advokáti, u kterých byl Dlouhý zaměstnán, svého zaměstnance kritizovali. Vlasta, jeho žena, ho sice milovala, ale nebyla s ním spokojená. Pak se děj vrací do současnosti.

⁷³ HOŘICA, Ignát. *Z vln života: vojenské a jiné črty a novelky*. Praha: Bursík a Kohout, 1893. Naše knihovna (Bursík & Kohout), s. 188

⁷⁴ *Diké* byla bohyň spravedlnosti. Častokrát bývá vyobrazena u soudů.

Jednoho dne se Vlasta s dětmi právě vrátila od rodičů, když Volný si četl „Boj o právo“. Najednou mu projelo hlavou, zda ho žena vlastně ještě miluje. Zvedl se, a odešel ke knihovně, a v přihrádce za sklem jej zaujala jedna kniha – Vlastin deník, který psala již od té doby, co se znali a Vlasta po něm nejprve nechtěla, aby deník četl a tento skrývala, později si řekla, že její muž není tak zvědavý, aby deník četl. Přihrádka byla zamčena, což Volného rozčílilo natolik, že skleněnou tabuli přihrádky vymáčkl. Pak vzal deník a začal si jej číst. Vlasta v něm líčí, že byla nejprve v manželství spokojena, ale pak si stěžuje, že je manžel nevšimavý. Po přečtení se cítí smutný, až se rozplakal. Z pláče jej vyvedl budík, když bylo deset hodin večer. Po půl hodině, šel naproti manželce, jež měla přijet vlakem. Jakmile Vlasta přijela, chtěla si s manželem povídat, ale zjistila, že něco není v pořádku, a proto se jej zeptala, co mu je. On jen otráveně, že mu nic není. Vlastě přijde divné, že se její manžel ani nezeptal, jak bylo u rodičů. On jí na to, že u rodičů musí být vždy dobře. Nejvíce se však bál, že se Vlasta zeptá, jak se rozbila přihrádka, ale žena se jej na ni nikdy nezeptala. Cítil, že je vše ztraceno a začal pečlivě pracovat. Stále však myslel na Vlastin deník. Po dvou letech, se znovu podíval do ženina deníku. Spousta věcí byla přeškrtnána, a na jednu stránku Vlasta napsala, že celé psaní v deníku byl nesmysl. Volný ke slovu nesmysl připsal, že jej tento nesmysl vyléčil. Vlasta v tu chvíli vkročila do pokoje, vytrhla mu deník z ruky, přečetla si manželovu poznámku a objala ho. Povídka končí tím, že Volný pláče – ale nyní pláče, protože je spokojený ať už on, tak i jeho žena.

V šesté povídce, Ošklivý tatíček, začíná popisem pana Vincora, hlavní postavou této povídky. Byl bledý, sklíčený a lidé ho často už nepoznávali. Doma se bál samoty a častokrát snil. Když jej jednou na ulici potkal jeho známý, zeptal se Vincora, jak se má. Vincor mu odpověděl, že dobře a šel na hřbitov. U hrobu svých dětí našel jedinou útěchu. Zde měl vidiny – viděl, jak se na něj jeho dvě zemřelé dcery, Věra a Vlasta, usmívají. Nevíme, jak obě zemřely. Vincor pak dá květinu fialek své zesnulé dceři Věře. Věra byla jeho tříměsíční dcera, když zemřela. Lidé pak Vincora od hrobu odhánějí (zřejmě proto, že blouznil), což mu opět přináší smutek. Když přijde večer domů, najde další květinu fialek, kterou zapomněl dát na hrob své dcery Vlasty. Začal mít výčitky, protože Věra květinu dostala a Vlasta ne. O půlnoci má Vincor opět halucinace – vidí svou zesnulou dceru Vlastu, která na něj hrozí prstem, že jí nedal květiny. Otevře tedy okno a chce ji květinu podat. Vlasta couvá, ale Vincor se chce za ní nahnout. Jakmile se nahne, chvíli se mu zdá,

že někam padá. Ráno Vincora našli obyvatelé města na chodníku s rozbitou hlavou mrtvého – vypadl z okna svého bytu ve třetím poschodí. Dalo by se říct, že smrt byla jeho vysvobození ze žalu.

V sedmé povídce, Zimník, se baví Božena Pavelková, se svým manželem, učitelem na gymnáziu, zda si objednal nový zimní kabát. Její manžel je zrovna na odchodu, zřejmě do práce. Muž jí poví, že má momentálně dobrý kabát, a že dva nepotřebuje. Žena ale odporuje – nový kabát manžel potřebuje. On jí na to, že má vrtochy⁷⁵ a opět že dva jsou zbytečné, stačí mu jeden. Božena nesouhlasí, dodá že není ani pošetilá a znovu manželovi poví, že chce, aby si koupil nový kabát. Jedním z důvodů je to, že by lidé jinak manželku pomlouvali, protože svému muži nedovolí nový. Poté, co tento důvod řekla, je pan Pavelka velice překvapen. Pak Pavelka poví ženě, že má peněz dost, ale od Boženy si ho koupit nenechá. Božena mu ale poví, že mu starý kabát nesluší, prý v něm vypadá jako sedlák. To manžela zklame, poví jí, že mu nedokáže vzdát úctu, načež pak smutně odejde z domu. Mezitím, Božena si sedne ke klavíru a zamýšlí se. Vždy, když se s manželem pohádala, cítila v sobě jakési prázdno. Nějaký cit jí říkal, že má její muž pravdu. Pak Božena vzpomíná, jak se s Pavelkou seznámila na jednom z výletů, když jí bylo osmnáct let. Večer se tančilo a Božena s Pavelkou tančila, i když původně plánovala tančit s někým jiným (nevíme s kým). Pak se s ním vídala častěji a dokonce jej oslovila, ať jí utrhne květinu. I když o lásce spolu nemluvili, milovali jeden druhého, a později se vzali. Pak se děj vrátí zpět do současnosti – Božena zatím hraje na klavír a pláče, protože jí je smutno a vyčítá si, co řekla. V šest hodin chtěla připravit večeři a myslela si, že ji služka nějak uklidní. Služka však byla myšlenkami pouze v kuchyni, a tak šla Božena číst perskou poezii. I když měla tuto poezii ráda, radost jí nepřinesla. Napadlo jí navštívit matku, ale její matka nerozumí ani Boženě, ani svému zeťovi. Cítila se sama, přemýšlela, co jí manžel řekl. Až v půl deváté konečně přišel pan Pavelka domů. Božena mu řekne, že je večeře hotova, ale on ji odpoví, že nemá chuť. Božena si mu stěžuje, že už jí nemá rád a pláče při tom. Když Pavelka řekne, že slzy nejsou důkazem, Božena namítá, že slzy ctil, dokud jí měl rád. Pavelka je ze slov Boženy překvapený. Božena pak poví manželovi, že ho ctí. Načež muž k ní přistoupí, obejmě ji, políbí na čelo a řekne jí, že je jeho drahá dívenka, což Boženu uklidní. Pak Pavelka dodá, ať má rozum, načež Božena řekne, že rozum má a usměje se.

⁷⁵ Zastaralý výraz pro náladovost, popř. umíněnost.

Pak se ale znovu zeptá, zda si manžel koupí nový zimník. Povídka pak končí a nechává otevřený konec – nevíme, jestli Pavelka Boženě konečně vyhověl, nebo jestli se začali manželé znovu hádat.

V osmé, poslední povídce, Kterak se lidé scházejí, je hlavní postavou Alfons Koťátko, který byl povahově klidný a když do někoho vrazil, tak si to nedokázal nikdy odpustit. Pracoval v továrně pana Viléma Brzecžky. Jednou v neděli mu jeho nadřízený Alfonsovi přidá na platu. Hlavními důvody jsou protože Alfons u něj pracuje již deset let, je svědomitý, pečlivý pracovník a i když pracuje zvolna, pracuje klidně a neustále. Alfonsovi v době trvání povídky je 31 let, ale stále žil jako tehdejší student, skromně. Dále povídka pokračuje tím, že se Alfons rozhodne po obědě (měl polévku) jít do městských sadů v Krči. Došel na Pankrác, kde si koupil housky a snědl je. Nikdy předtím neoslovil dívku, neboť se příliš styděl. Líbily se mu ale pouze dívky s blond vlasy a modrýma očima. Poté šel k hospodě, kde si chvíli sedl. Ke stolu pak přišla vdova Anna Turková s dospělou dcerou Tynynkou. Dále se dozvíme, že Alfons nenáviděl lichocení, načež se vdova omluvila. Jakmile se ženy usadily, začal si Alfons dívku prohlížet. Vdova si zase začala prohlížet Alfonse – viděla v něm svého manžela, když byl mladší. Pak si ženy, stejně jako Alfons, objednaly sodovku. Nato si vdova chvíli s Alfonsem povídala. Potom, co Anna řekla, že by Alfons mohl být dobrým manželem, Tynynka cítila, že její matka není příliš spokojena. Anna v sobě cítila, že Tynynce Alfonse bude závidět. Později, vdova Alfonse k sobě zvala zprvu každou neděli, pak každý všední den. Alfons sice chodil za Tynynkou, ale spíše s ním mluvila její matka. Jednou v září, Anna opět pozve Alfonse na návštěvu. Tynynka není doma, a tak Alfons se po ní ptal. Anna se ho zeptala, zda se mu po Tynynce stýská. Alfons neodpověděl, pak jej Anna zmanipulovala tím, že ho donutila říct, že se mu nestýská. Dále Alfonse překvapilo, co mu Anna pověděla – Tynynka je podle ní k ničemu, ať si ji nebere a ať raději uzavře sňatek s vdovou. Sice chvíli váhal, ale pak se stal jejím přítelem. Anna dceři lhala, že ji Alfons nechce a že by se sňatkem Tynynka stala terčem posměchů. Před Adventem se Anna a Alfons vzali a Anna se úplně změnila. Dříve byla k dceři milá, nyní jí častokrát odporovala. Dokonce i vůči svému manželovi nebyla nijak příjemná – nazvala jej chladným, dřevěným panákem. Nastal tak čas, kdy se Anna stala velitelkou bytu. Povídka se dále přesouvá do adventu, roku po svatbě, kdy se vynáší z domu Koťátkových mrtvola – je to Anna, která zemřela při porodu. Tynynka není ale ze

smrti matky nijak smutná, i když cítí bolest pohledem na bratříčka, který měl rysy jejich matky. Byla to bolest, že se Alfons nestal jejím manželem, ale dokázala svému otčimovi odpustit. Oba byli totiž rádi, že se „staré kočky“ (jak se Anně říkalo) zbavili. Spolu ale být nemohli, protože by to byla ostuda.

2.3 Kresby a příběhy

Tato Hořicova kniha byla vydána v roce 1894. Hořica ji věnoval příteli z Bučovic, učiteli Františku Šperkovi⁷⁶. Obsahuje 6 povídek, a to Obětovat se, Ubožák, Souboj, Kdo s koho, Poručík Limič, Nikola a novelu Rézinka. Stejně jako většina jeho povídkových souborů z vojenského prostředí, proniká zde spisovný jazyk s vojenským slangem. Nespisovný jazyk se užívá výjimečně. V poslední povídce se objevuje i láska vojáka a prosté dívky. I zde se často objevuje motiv smrti, a to v každé povídce. Vyprávěcím stylem je převážně er-forma, ich-forma je volena zřídka, když se vypravěč objevuje jako jedna z postav. Kniha se dokonce dočkala recenzi v Plzeňských listech, kde neznámý novinář píše, že má z příběhů dobrý dojem a nelitoval toho, že je přečetl. Zároveň líčí, že Hořica má pozorovatelský talent a umělecký vkus.⁷⁷

Povídka Obětovat se začíná v kadetce, a to úmrtím Bílého, jednoho ze frekventantů kadetky. Podle vypravěče bylo horší zemřít v cizině než v domovském Rakousku. Když Bílý ještě žil, nikdo jej nesměl navštívit, protože měl tyfus, na který zřejmě zemřel. Po obědě šli vypravěč a jeho přátelé do márnice, kam je vedl starý četař. V márnici byly tři děti – dva malí chlapci a malá holčička. Tyto děti si v umrlčí komoře hrály. Jakmile četař otevřel dveře, děti rychle odběhly doprostřed komory, aby si jich dospělí nevšimli. Dívka se na chvíli rozplakala, buď protože upadla na nos, anebo se bála dospělých. Hned ji uklidnil hlas jejího tatínka. V márnici již byly dvě mrtvoly – oba byli Češi – „nobilák“⁷⁸ a vedle něj Bílý. Četař poté po vypravěči a jeho skupině chtěl, aby odešli, neboť budou zemřelé pitvat. V kadetce se dlouho mluvilo o této smrti. Podle vojáka Savického, je krásné zemřít pro dobrou věc. Tento Savický byl jediný Polák v ročníku a ostatní z kadetky se mu vyhýbali. Měli jej za „výlupek spiklence a povstalce“⁷⁹. Savický měl dvojí osobnost – jedna

⁷⁶ František Šperka (1853-1907) byl učitel hudby, houslista a dirigent v Bučovicích.

⁷⁷ Plzeňské listy. Plzeň: J.R.Port, 11.7.1895, 31(83), sv. 83, s.1. ISSN 1804-0187.

⁷⁸ Vojín pluku Nobili.

⁷⁹ HOŘICA, Ignát. Kresby a příběhy. V Praze: Tiskem a nákladem J. Otty, 1894. s. 11.

byla smělá a snivá, která povídala o utrpení Polska a volala po pomstě, druhá byla škodolibá a podlézavá. Dále byl líný a neměl smysl pro humor. Nikdo nevěděl, co vlastně Savický myslel „dobrou věcí“. Podle vypravěče se jednalo o něco, co jen Savický věděl od svého otce. Další postavou je zde opak Savického – Simič. Simiče měli všichni rádi, protože byl divoký, přátelský a mluvil strašnou němčinou. Savického Simič nenáviděl (zřejmě proto, že Savický byl Polák a byl mstivý). Savický prohlásil, že jen Poláci se dovedou obětovat. Simič se pak zeptal, zda Chorvati se dokážou obětovat. Odpůrce na to, že sice ano, ale zač. Aby se Simič uklidnil, musel si ulevit nadávkou (nevíme kterou). Poté, co Savický řekl, že tomu Simič nerozumí, se druhý z kadetů rozčílil – chtěl Savického zbít, ale neudělal to. Pak se někdo z Čechů Savického zeptal, co to znamená, „zemřít pro dobrou věc“. Savický na to, „*Obětovat se, jako se obětovalo tisíce polských hrdinů, opustili krb rodný, ženy a děti, churavé rodiče a šli dát životy za svobodu Polsky, šli zemřít za vlast. Člověk zapomíná na sebe, a když zapomene na sebe, nebojí se smrti, neboť...*“⁸⁰ To už pak ale Savický nedopověděl, pak se zakoktal a řekl, že zapomněl, jak to jeho otec říkal. Simič pak byl rád, že Savický přiznal, že má tyto informace od někoho jiného. Pak Simič dodal, že je dobrá věc, když někdo svému nepříteli natluče, což také udělal – vrhl se na Poláka, zatímco jeden z Čechů držel Savickému nohy, aby neutekl, z čehož měli ostatní radost. V tu chvíli přišel do učebny jeden z desátníků, který poručil „hapták“⁸¹ a všichni se do něj postavili. Desátník se rozkřikl, co se děje. Nikdo mu neodpověděl, ani když zařval podruhé. Savický poprvé nežaloval. Simič pak řekl, že dobrá věc zvítězila. Druhá část povídky se odehrává o více jak deset let později v hotelu v haličském Lvově. Nějaký poručík si stěžoval na špatnou večeři, přičemž každý voják poslouchal jinak – podle své hodnosti. Setníci neposlouchali, nadporučíci se občas usmáli, poručíci přisvědčovali a kadeti ukazovali svou rozhořčenost. Pak ale zábava se stávala nudou. Jeden z kadetů se zeptal poručíka, zda nezmoknou následující den během cvičení, ale nedostal uspokojivou odpověď a ani nerozproudil rozhovor. V tu chvíli přišel do pokoje velmi obézní setník. I když byl mladý, byl prošedivělý. Posadil se ke stolu u vypravěče. Mezitím si dva setníci prohlížejí obézního setníka a říkají si, jestli to je Simič. Obézní setník se usmál a řekl větu německy, čímž Simiče všichni poznali. Setník Dlouhý se pak zeptal, jak to, že je Simič jako

⁸⁰ Tamtéž, s. 15.

⁸¹ Povel k pozoru, z německého „hab Acht“.

soudek. Simič si stěžuje na své obydlí – kritizuje hlavně židovské obyvatele. Dále se zde vypráví důvod Simičovy obezity – jako kadeta jej poslali na haličský venkov, kde po zjištění, že má krásné písmo, ho přeložili do kanceláře, kde zůstal. Dlouhý, jeden ze setníků pak říká, že potkal i Savického, jenž zpíval polsky v jednom z hostinců. Setník Poláka poznal podle jeho hlasu jakmile zazpíval „Bože cos Polsku“.⁸² Savický vypadal sešle, ale zpíval krásně. Dlouhý dodal, že on a Savický byli poslední, kteří hostinec opustili. Savický setníka poznal a podal mu ruku. Začal se chovat uctivě a přátelsky. Důvodem, proč Dlouhý našel Savického v hostinci, byla láska Savického k hudbě. Savický se seznámil s jednou společností, kde se snažil domluvit na zpěvu, ale pak jim utekl hráč na harmonium, takže se nabídl na jeho místo. Společnost mu nejprve nevěřila a její členové se Savickému smáli. Následující den Savický požádal o propuštění a přišel ke společnosti v civilním obleku. Nebylo ale snadné Savickému věřit, že opustil vojenskou kariéru pro zpěv. Společnost, ve které účinkoval, byla dříve oplzlá, nyní konala národní poslání. Savický obětoval svou důstojnickou kariéru, protože jeho otec jej vychoval k obětování. Posléze se ptal na to, zda si Dlouhý pamatuje, kdy ho chtěli Simič a ostatní zbít. Pak Savický líčí, že si myslel, že je bídák, ale poté, co opustil armádu, si řekl, že koná své poslání. Dlouhý ostatním vojákům říká, že Savický je v hostinci „U zeleného medvěda“. Jenže jakmile se tam všichni dostali, Savického nenašli. Našli pouze společnost bez hráče. Ředitel naříkal, že ještě u oběda s nimi Savický byl, ale večer již nepřišel. V jeho bytě zjistili, že odjel do Varšavy. Ředitel Savického popisuje jako počestného muže, a že byl dobrý zpěvák. Na to vystoupila jedna ze zpěvaček a začala zpívat vídeňskou odrhovačku na počest důstojníkům. Důstojníci si během vystoupení sedli a myslili na Savického, čímž povídka končí.

Povídka Ubožák začíná krátkou reflexí vypravěčových pocitů jednoho z kolegů, jistého Karla Verdera, kolísajících mezi lítostí, soucitem a vědomím neodvratného osudu. Líčí: „*Arcit', že to mohlo jinak dopadnout, ale protože to tak dopadlo, tedy jinak to dopadnout nemohlo.*“⁸³ Dále se už vypráví o Karlu samotném – jako malý byl slabý i přes německé jméno, jeho otec byl četník, nejstarší z neznámého počtu dětí (zmíněno je pouze mnoho) a ve čtrnácti ho vypravili do kadetky. Jelikož on a jeho sourozenci vyrůstali o hladu, Karel byl velmi hubený. Dále je popsán výcvik v kadetce – malí a slabí chlapci se

⁸² Bože, cos Polsku je polská katolická duchovní píseň z roku 1816.

⁸³ HOŘICA, Ignát, Kresby a příběhy. V Praze tiskem a nákladem J. Otty, 1894, s.25

stanou mazánky i když jsou zlí. Nikdy neuslyší přívětivá slova, všichni touží po hraní a pochvale. Silní chlapani si hráli, ale zabývali se slabými chlapani. Pak se pokračuje opět o Karlovi – byl nepřijemný, zlý a líný. Když dřimal v koutě, ostatní se hlasitě smáli, aby jej probudili, čímž se vylekal a začal nejbližšího chlapance bít do zad. Karel byl slabý, a nedokázal se ani naučit. Měl však výhodu – protože byl malý, unikl trestu a důstojník mu pouze pohrozil vytaháním za uší. Když udělal smutný obličej, všichni kolem se smáli, dokonce i důstojník. Později se Karel urazil a rozzlobil zcela bez příčiny. Sice později byl vyšší, ale síly nenabyl. Pak byl skromný, ale panovačný. Poté, co nadával na jídlo, si utvořil kruh lidí, se kterými pak vycházel dobře, neboť je zmanipuloval. Vypravěč dále líčí, že si pamatuje, že se o Karlovi říkalo, že je ženat – to se ovšem muselo u vojáků tajit, na což Karel nedbal – chtěl, aby se o něm co nejvíce mluvilo. Protože měl malé příjmy, pronajal si byt u vdovy policisty (zajímavé je, že sám je popsán, že je „z krve policejní“).⁸⁴ Brzy se Karel sblížil i s rodinou vdovy, jež měla šest dětí – čtyři dcery a dva syny. Bytem se příliš nechlubil, spíše se chlubil přítelkyní, nejstarší dcerou vdovy – Bertou. Poručík Lahan si dělá z tohoto vztahu legraci, že jméno dívky už zapáchá policií, pak říká, že ho to pouze nějak napadlo a že nevěděl, že ať už Karel, tak i Berta byli potomci policistů, což Karla rozzuřilo. Ať už Karel, tak i poručík Lahan byli výbušné povahy a pak se poprali – stáli proti sobě v souboji šavlemi. Verder však šermu nerozuměl, a také špatně dopadl. Už po prvním útoku byl lehce zraněn na hlavě. Berta se o něj mezitím dobře starala. Dále zjistíme, že Berta byla sice hezká, ale na ostatní dělala špatný dojem. Dokonce ji unavoval křik vlastní matky. S matkou Berty, paní Ciltovou, měl Karel vztah na bodu mrazu. Často se s ní hádal, z čehož pak byl zklamaný. Aby Karla uklidnili, přeložili jej do Bosny. Paní Ciltová však vybuchla vzteky. Nejprve protestovala, že Karel nenechá Bertu s dítětem samotné, ale pak se tchyni povedlo přesvědčit pod jednou podmínkou – když chce Karel do Bosny, musí posílat ke každému prvnímu dni v měsíci dvacet zlatých, jinak si to vyřídí s plukem. V Bosně však Karel utrácel peníze tím, že chodil po společnostech a pak se zastřelil vojenskou puškou. V dopise na rozloučenou prosil o odpuštění, že sáhl na peníze, jež nebyly jeho (zřejmě měly být pro tchyni, Bertu a dítě). Pravděpodobně už neměl dostatek peněz na zaplacení Bertě, jeho dítěti a jeho tchyni a zároveň se bál, že ho tchyně nahlásí pluku. Neměl tak jiné východisko, než se zastřelit.

⁸⁴ HOŘICA, Ignát, Kresby a příběhy. V Praze tiskem a nákladem J. Otty, 1894, s.30

Povídka Souboj se odehrává v jednu prosincovou neděli. Den předtím, v sobotu, si poručík Daniel Klatva (jenž je hlavní postavou) nejprve povídal se setníkem během oběda. Nevíme však o čem – setník mu povídá, aby zůstal v neděli doma. Co se stane, se dovíme v průběhu děje. V neděli se lajtnant probudil a v půl deváté za ním přišel voják Lašek (jehož hodnost neznáme, zřejmě lajtnantův sluha), se kterým měl dobré vztahy, zřejmě proto, že měli společnou vlastnost – byli zamlklí. Dále se Klatva popisuje vzhledově – byl malého vzrůstu a hubený, vypravěč jej přirovnává k žokejovi. Dále měl světle hnědé vlasy, čelo vráskovité, černé oči, silný nos, pár krátkých vousů. Lašek vypadal podobně a byl dříve horník z Kladna. V domácnosti měl Klatva nejdůležitější vojenské vybavení. Dále se opět vrací k ději. Daniela po probuzení bolí hlava, kvůli jakési záležitosti. Lašek pak vypráví poručíkovi, že se v kanceláři povídalo, že se budou prát oficií⁸⁵. To ovšem poručíka nezajímalo. Jakmile Lašek odešel, Klatva si ubalil cigaretu a chvíli se procházel po pokoji, dokud nepřišel k oknu. Je zde popsáno okolí jeho domu – vchod byl ze slepé uličky a sousedé měli okna zasklená mléčným sklem. Pak se popisuje Klatvova minulost – narodil se před 26 lety do rodiny nalezců a vyrůstal v rodině chudého tkalce v Brně. Tkadlec byl násilník, když byly Danielovi čtyři roky, zlomil chlapci roku holí a vyhrožoval, že mu zlomí i druhou. Danielova ruka se sice zahojila, ale nebyla tak silná. V šesti letech jej od tkalce odvedla jeho pravá matka, ale neměl ji rád – mluvila totiž německy. Ve škole se Daniel nejprve učil špatně, ale po změně učitele, se učil dobře. Poté mu matka řekla, že musí být pyšný na své předky – jeho děd byl generál a otec důstojník. Matka po synovi chtěla, aby se také stal důstojníkem. Všichni mu nejprve záviděli, ale jakmile jeho spolužák František rozhlásil, že Danielův dědeček se zastřelil pro dluhy a nikdo neví, kdo je Danielův otec, se začali ostatní Danielovi smát. V jedenácti se dostal do kadetky. Nic ho tam netěšilo, když řekl něco vtípného, bylo to spíše zlomyslné a byl za to zbit od ostatních, obzvláště od Salbra, který Daniela bil do pravé ruky, protože Salber věděl, že Daniel měl dříve zlomenou pravou ruku od adoptivního otce. Pak se děj vrací zpět do současnosti, kdy se poručík zahlíží do okna. Posléze někdo zaklepal na dveře. Byl to nadporučík Vocel – jenž dříve Klatvu neměl rád. Jakmile ale tenkrát uviděl Salbera, jak bije Klatvu, hned se slabšího zastal a vyhrožoval surovcovi bitkou. Vocel povídá opět o šermování, o čemž už Klatva ví – bude totiž sám jedním ze zápasníků. Vocel se pak Klatvy ptá, zda psal

⁸⁵ Archaický výraz pro důstojníka.

mamince. Matka však Danielovi neschází – nezajímá ho. Nadporučík se o Daniela bojí, ale Klatva nemá žádných obav – má pocit, že souboj si zaslouží za to, že jej Salber v kadetce bil, na Silvestra ho obehrál o gáži⁸⁶ a od té doby má dluhy, dále sok ponižoval český národ a Daniel je stále rozčilený. Klatva dokonce „bodá“ do svých prsou ukazovákem – chce, aby jej tam protivník bodl. Vše mu bylo lhostejné, měl jen jediné přání – zemřít v souboji. Vocel si myslí, že Klatva je blázen, a že pokud bude opatrný, nic se mu nestane. Daniel považuje Vocelova slova za hloupá a ptá se ho, zda neví, že poručíka Salber rozseká. Pak v poledne, začal souboj. Salber byl oproti Klatvovi Goliáš – velký a silný. Zatímco poručík si lhostejně kryl šavlí hlavu, Salber jej bodl pod žebra, až Klatvovi vypadla šavle z ruky. Svědci souboje Danielovi okamžitě strhli oblečení, aby viděli ránu a pak jej odnesli na postel, kde mu lékař ránu zašil, ale Klatva zadržoval dech, rána se mu otevřela a po druhém zašití se mu rána zanítla. Vocel byl z Danielova zranění tak nešťastný, až se rozplakal. Salber žádal o odpuštění, což Klatva odmítl. Po odchodu Salbera chtěl Daniel kouřit – Vocel mu chtěl udělat cigaretu. Zraněný nabídku zamítl a chtěl si udělat cigaretu sám, což se mu povedlo. Po páté hodině začal blednout. Ve čtvrt na šest, Klatva se usmál na Vocela, zaťal zuby, zasyčel bolestí a po třetím zasyčení zemřel, zřejmě kvůli infikované ráně.

Povídka Kdo s koho se odehrává 17. října neznámého roku 19. st. na silnici mezi dvěma bosenskými městy – Zenicí a Visokou. V ten den foukal studený vítr a k tomu sněžilo. Do tábora se přihnul Žid Špaňoul, který zpravoval ostatní vojáky o shromáždění povstalců v Moščadnici. Těchto povstalců byl podle Špaňoula regiment⁸⁷, pak řekl, že jich je batalion⁸⁸, nakonec řekl, že jich je pouze pětadvacet, prostě přeháněl. Jakmile bylo velitelem rozkázáno vydání čety do Moščadnice, četa prohlédla ves, sebrala zbraně a zastavila odpor. Vojáci se však ve sněhu ztráceli a musel jim pomáhat jejich pes Najduch. Poté, co pes zastavil u jedné z kučí, začal štěkat, a proto museli zbystřit i vojáci. Nejprve očekávali, že se nic nestane, ale najednou se otevřely dveře a z nich vyběhli tři Bosňáci. Ti pak zmizeli za kuču. Jeden se později vrátil a šel dovnitř kuče. Vojáci museli být stále ve střehu. Pak přišel důstojník, kterému se příliš nelíbilo, že tam jen leží a nejdou dovnitř. Kaprál a tři muži měli jít do kuče, důstojník s pěším Zacharem měli zůstat venku. Když se jeden z pěšáků zvedl, byla slyšet střelná rána. Staroščák, jeden z pěších se okamžitě zvedl.

⁸⁶ Gáže je pojem pro služné, popř. pro plat.

⁸⁷ Regiment je cizí označení pro pluk. Dříve bylo toto označení běžné, dnes se užívá výjimečně.

⁸⁸ Vojenská jednotka zahrnující několik rot.

Na rozkazy příliš nedbal. Důstojník se rozčílil a začal mířit pěšimu revolverem na prsa. Nato pěší zbledl a rozplakal se – byl docela citlivý. Důstojníkovi bylo Staroščáka líto. Musel ho vést za sebou, protože Staroščák pro slzy neviděl na cestu. Mezitím se kaprál s pěšími pokoušeli vyrazit dveře pažbami svých pušek. Důstojník je napomenul, že tímto způsobem zničí zbraně a že potřebují silné dřevo. Staroščák, aby nebyl zbytečný, přinesl dřevo, které použili jako beranidlo a dveře vyrazili. Po vyražení dveří v kuči byl pouze jeden Bosňák, který pak začal pálit po vojácích bambitkou. Dlouho ale nestřílel – některý z vojáků (nevíme který) jej zastřelil. Staroščák jej ještě ubodal. Důstojník přišel do kuče, kde si stěžoval, že nikdo z vojáků jej neobváže – dostal totiž ránu do hrsti. Staroščákovi stále vyčítal, že je hlupák. Na konci povídky se vrací zbývající dva Bosňáci do kuče, kde již nenašli nikoho živého.

Název povídky Poručík Limič již napovídá, kdo je zde hlavní postavou. Povídka je popsána jako vzpomínka z bosenské okupace. Svetozar Limič, právě přišel do nějaké místnosti se šavlí v levé ruce a svým služebním pasem a zvolal, že ubili dva psy. Zvolání bylo součástí obyčeje – od mladého důstojníka se očekávalo, aby po vykonané službě hlasitě prohlásil, co vykonal, aby jeho nadřízení jeho konání odsoudili. V té době, vojáci spávali v kučích nebo v blátě, když byly na denním pořádku okupační výkony (jako např. pochody, pronásledování lupičů atd.). Limič opakoval znovu, že ubili dva psy. Pak zjistil, že ho nikdo neposlouchá. Poté je tato místnost popsána – byly v ní čtyři vojenské postele, které byly postaveny křížem. Každá postel měla vpravo od sebe „salón“. Tyto „salóny“ byly světlé, ale nízké. Zdi domku byly upleteny z bukového a březového proutí, na němž byla vrstva mazavé hlíny. V pokoji bylo osm oken a jedny dveře. V koutě stála kamna. Pak se znovu pokračuje v ději povídky. Limič odhodil věci, jež držel, spolu se svou čepicí do svého „salónu“ a pak si lehl na postel. Na protější posteli ležel jiný poručík – Vítek, který si četl dopis. Ten pak dopis odloží a zeptá se Limiče, kde byl. Limič si mu postěžuje na vycházku přes Kobilu Glavu⁸⁹, kde se on a pár dalších vojáků poprali s Bosňáky. Při potyčce byl zraněn tambor⁹⁰, neboť chtěl vidět všechno. Vítek se jej zeptá na psy, což Limiče podráždí – psy jsou myšleni Bosňáci. Pak si oba poručíci povídají. Dozvíme se, že

⁸⁹ Kobilu Glava je vesnice v Bosně, kousek od Sarajeva,

⁹⁰ Tambor je zastaralý výraz pro vojenského bubeníka.

Limič pochází z Liky z Otočace.⁹¹ Vítek pak Limiče vyprovokuje otázkou, zda jsou lidé v Otočaci také psi. Limič se zvedne a chce na něj nadávat, ale druhý z poručíků zůstává klidný. Pak je popsána Limičova minulost – od šesti let byl vychováván ve vojenském ústavu. V kasárnách zjistil, že bylo urážlivé, když mu někdo řekl, že je Srb. Ostatní si „nadávali“ do jiných národností. Pak se u pluku objevil jiný hoch – Vítek, který tyto „urážky“ říkal klidně, nechtěl nikoho urazit. Pak se děj vrací do současnosti – Limič se rozčílil nad tím, co se Vítek zeptal (zda jsou lidé v Otočaci také psi), ale nebyl tolik rozčilený, aby přímo vybuchl vztekem. Vítek pak se zeptal, co Limiče tak rozčílilo, ale na to mu Limič přesně neodpoví, jen povzdechne, že ho ještě dráždí. Vítek pak Srba požádá, aby si lehl a vyslechl ho. Mluví o tom, že Srb mluví stejným nářečím jako místní lidé a kdyby Limič znal dějiny svého národa a kdyby dovedl ocenit mravy Bosňáků, srdce by mu krvácelo a dodává, že nepřítel je sám zavolal. Limič však pro Srby neměl cit. Pak po Vítkovi chtěl, aby mu dal pokoj. Posléze si lehl na postel a přemýšlel, co se stalo minulý týden. Poručík vedl patrolu do hor, ke kuči jednoho z obyvatel, Ivana Ivaniševiče, jehož Turci udali, že je vedoucím lupičů. V noci toho dne poručík zaklepal na dveře kuče, jež Ivan otevřel. Limič Ivanovi poručil, aby šel s patrolou kvůli udání. Ivan rozuměl Limičově srbštině velmi dobře, dokonce ani neodporoval, za to odporovala jeho žena a jeho syn. Dále zjistíme, že výpovědi Turků byly nespolehlivé, ale zpráva o zatčení podepsala Ivanovi trest smrti zastřelením. Limič si ale nemohl poradit, jak tato vzpomínka souvisela s tím, co mu Vítek řekl. O pár týdnů později, proběhlo několik výprav a několik poprav, až se na Ivana Ivaniševiče zapomnělo. Limič mezitím stále přemýšlel na vdovu a malého Ivana (syna). Cítil stesk a touhu, aby malý chlapec pomstil svého otce tím, že by Limičovi rozbil hlavu handžárem. Taktéž si přál vidět, jak chlapec sílí a chlapcova matka ho podporuje ke mstě. Rozhodl se, že kuču znovu navštíví. Jenže, nastalo něco, co Limiče zděsilo – Turci přepadli kuču a v zápasu vdovy s Turky zemřel malý Ivan. Limič tedy nadřízené požádal, aby případ prošetřil, což mu vyhověli. S patrolou pak tedy šel ke kuči, dovnitř šel sám. Vdova seděla vedle mrtvého Ivana, sklíčená. Limiče si ani nevšimla, dokud neuslyšela jeho šavli. Jakmile si jej všimla, vrhla se na něj, ale byla smutkem příliš oslabená. Limiče ženy pokus o útok překvapil. Začal mít výčitky, i když věděl, že za popravu Ivana nemůže, pak měl halucinace – viděl Ivana, jak se dovolával nevinu a zároveň viděl sebe, jak poštává lid u soudu.

⁹¹ Lika je region v Chorvatsku, Otočac je město v něm.

Posléze viděl popravu Ivaniševiče. Sice měl z popravu radost, ale něco ho mrzelo. Z lítosti dal ženě papírové peníze na pohřeb malého chlapce. Vdova je odmítla a hodila je Limičovi pod nohy s rozkazem, aby odešel. Poručík se ji snažil zeptat, kdo zavraždil chlapce. Žena sice odpověděla, ale nazvala ho pijavicí – zároveň řekla, že to byli Limičovi svědci, kteří řekli, že Ivan byl lupičem. Dříve tvrdý a výbušný Limič se stal nevrlým, smutným a zamlklým. Když ho jednou Vítek potkal, věděl, že s Limičem není něco v pořádku. Lituje zemřelého chlapce. Limič mu nic neříká, jen na něj smutně kouká. Poručík jen cítil bolest. Když šel kolem kuče, kde Ivan žil, cítil se klidnější. Jednoho dne jej hrůza hnala ke kuči. Když u ní byl, uvnitř bylo ticho. Potichu vešel dovnitř, kde byla tma. Snažil se nahmatat objekty kolem – nahmatal nohu. Zařval jméno vdovy Jely a rozsvítil si zápalkami. Svolal lidi do kuče, aby Jelu pomohli, ti jej s odporem přijali, ale nejstarší žena mu vyčetla, že Jelu nenechá ani klidně zemřít. Té samé ženě pak Limič dal peníze a poprosil ji, aby nenechala vdovu zemřít. Stařena se tedy o Jelu starala do té doby, dokud se neuzdravila, pak se o Jelu staral Limič. Když jednou Limiče Jela uviděla, cítila vztek – Limič sice byl její ochrana, ale zároveň vrah jejího manžela Ivana. Když se zvedla, hned se skácela k zemi, ale Limič ji rychle vzal do náručí a zanesl ji do ložnice. Jakmile se Jela vzpamatovala, stále cítila k poručíkovi nenávisť – ukázala na dveře a zařvala, „*Hajdy*“,⁹² což Limiče překvapilo. Nečekal, že ho žena stále nenávidí. Byl přesvědčen, že mu Jela již odpustila, proto k ní přistoupil blíže, načež ho Jela uhodila do obličeje. Měl chuť ji zaškrtnout, ale neudělal to. Vdova chtěla, aby ji zabil. Limičův vztek se změnil na lítost – pronesl, jestli se s ní smíří. Jela si ho chvíli prohlížela, nato si dala ruce k očím a rozplakala se, čímž poručík opět pocítil bolest. Limič ji pohladil vlasy a pak jí odkryl obličej – Jela se usmívala a na chvíli přestala plakat. Pak jí začal líbat na oči, a vdova začala znovu plakat, zřejmě už z radosti. O týden později, si důstojníci povídali, co se stalo Limičovi. Prý utekl s ženou do Srbska. V roce 1882 Svetozar Limič padl v boji proti bosenským povstalcům. Jakmile povstání skončilo, dal Vítek postavit dřevěný kříž s Limičovým jménem. Po roce tentýž poručík kříž navštívil, kde potkal ženu – Jelu s Limičovými syny. Vítek jí řekl, že toho mnoho zažila. Jela se ale jen usmála a poukázala na její syny – budoucí mstitele Svetozarovy smrti.

⁹² Výzva k tomu, aby někdo někam šel, spíše knižní výraz.

Povídka Nikola je pojmenována podle chlapce, jehož našla patrola poraněného za redutou.⁹³ Než jej ale našli, bojovalo se proti Turkům. Major mezitím pobíhal kolem. Bosňáci sice možná rakouské vojáky viděli, ale nevšimli si jich – spíše si všimli vojáků na vrchu kousek od reduty. Před dvěma dny se ale stále nemilá situace. První setnina se zrovna vracela ze stráže, když se podívala pod rokli, viděli tam něco bílého. Ve skutečnosti to byli jen vojáci třetí setniny, kteří si tam prali košile, ale první setnina si myslela, že jde o Turky. Nikdo si neuvědomil, že vojáci střílejí do svých vojáků, dokud se vojáci první setniny neusadili kousek od reduty. Tam teprve byli Turci. Z reduty Turci stříleli na vojáky a střelili majora do slabin, ale major na otázku kam byl střelen, neodpovídal. Jeden z důstojníků byl střelen do prstu u ruky a do nohou, z čehož silně křičel. Z reduty pak vyběhlo pár Bosňáků a několik z nich uteklo do lesa. Kdo z Turků nebyl mrtev, musel být zastřelen. Až nyní patrola našla Nikolu. Nikolovi bylo asi 15 let a byl Srb. Jeden z vojáků ho chtěl zastřelit, ale záložník mu střelbu rozmluvil, protože Nikola byl mladý chlapec. Četař se Nikoly zeptal, co tam sedí, na což chlapec neodpověděl. Nikola odpověděl až na důstojníkovu otázku, zda střílel. Lhal, že nestřílel, ale kdyby pušku měl, střílel by. Vojáci ovšem nevěděli, že lhal. Kousek od chlapce byl jeho otec, který byl mrtvý. Jeho otec bojoval proti vojákům, protože tak nakázal beg a sedláci jej museli poslouchat. Pak Nikola dodal, že přijdou Švábové a ti zotročí Srby a Turky. Pak chlapec upadl do bezvědomí. Dále se zde vypráví o Nikolově minulosti – Nikola byl mladším bratrem Ivana Crničiče. Crničičovi pocházeli z Kreševa, ale kuču měli v Tarčině⁹⁴, kde prodávali různé zboží, ale obzvláště rakiji⁹⁵, vejce, sýry, tabák a víno. Ivan tímto obchodem zbohatl. Pak se děj přesouvá do roku 1882, kde je Nikola vyslýchán před vojenským soudem. K soudu přišla i Nikolova matka, kterou vůbec nezajímalo, co se syny je, nebo co dělají – jen řekla že jsou tam, kde mají být a co by dělali doma, když svoboda volá, za což ji soudce nazval čarodějnicí a vyvedl ji ze soudu. Pak je předvolán Nikola, který řekl, že donutil Ivana dát všechny dukáty povstalcům. Až nyní se přiznal, že dělal dobře, že na vojáky střílel. Vojenský soud odsoudil Nikolu Crničiče na trest smrti. Nikola před popravou dal matce sáček s dukáty a chtěl po ní, aby je dala Ivanovi. Poté vojáci Nikolu popravili zastřelením.

⁹³ Reduta je vojenská pevnost.

⁹⁴ Kreševo je město v Bosně, Tarčin je osada v Bosně.

⁹⁵ Rakije je pálenka z kvašeného ovoce, oblíbená na celém Balkánském poloostrově.

Poslední část, jíž je novela *Rézinka*, pojmenovaná podle jedné z postav, začíná vyprávěním o třech různých vojácích – plukovníku Kolbenklotzovi, majoru Janu Danieckovi a setníku Chalupovi. Kolbenklotz bydlel na náměstí v obecním domě, v prvním poschodí. Danieck, hlavní postava, se stal majorem po přeložení z Bukoviny a neznal ho nikdo kromě jednoho důstojníka, protože Danieck s ním sloužil v Itálii. Chalupa byl mrzout – Danieck mu byl ukradený. Major o dva týdny později přijel a stal se velitelem prvního praporu, jehož mladší důstojníci s majorem nebyli příliš spokojeni. Danieck byl povahově laskavý, vzhledově měl delší šedivé vlasy, šedé oči, nazrzlý knír a byl silnější postavy. Jeden z poručíků o něm řekl vtipnou poznámku (že by z něj byla laskavá tchyně), z čehož měli ostatní včetně vypravěče legraci, ale nesměli to dát nahlas najevo – snažili se nesmát se.

V listopadu šel Danieck navštívit Kolbenklotze. Protože byl major krátkozraký, střídání tmy a světla mu nedělalo dobře na oči. Před krásnou ženou se Danieck uklonil, nevěděl však, zda se jedná o služebnou, či plukovníkovu ženu (obě byly mladé a krásné). Na ženský hlas aby šel dále, odpověděl, že dámy první – poukazuje že byl voják i zdvořilý. Poté, co major viděl ženě do obličeje, zjistil, že tato žena byla služebná. Služebná je také popsána vzhledově – měla černé vlasy a světle modré oči. Pak přišla plukovníkova žena. Když s ní major mluvil, ani nedokončil větu. Pak se představil, chvíli s ní mluvil a pak znovu, tentokrát bez úklony (zřejmě z okouzlení krásnou služebnou) se s manželkou plukovníka rozloučil, čímž ji zřejmě urazil. Na pavlači Danieck znovu potkává služebnou. Majorův trapas se v malém městě rychle roznesl. Paní Kolbenklotzovou nehoda dost dráždila, protože jí ostatní ženy záviděly služebnou. Mezi důstojníky tento omyl způsobil i majorovi problémy – měl jen pár zastánců.

Dále se píše o plukovníku Kolbenklotzovi – byl už starší, nerozhodný, vrtkavý a nebyl dobrým přítelem. Byl už podruhé ženatý, z prvního manželství měl dva syny, kteří byli oba důstojníci. Starší syn byl problémový – kde mohl, tam se zadlužil. Otec řekl, že už synovi nedá ani krejcar, ale jakmile plukovník obdržel dopis od hulánů⁹⁶, že je se synem zle, opět peníze poslal, čímž přišel o všechny peníze, které získal po zesnulé první manželce. Nato si vzal druhou manželku, bohatou vdovu po setníku Wendovi. Pak se střídá minulost Kolbenklotze s minulostí paní Kolbenklotzové, dříve Wendové. Wende byl setník,

⁹⁶ Huláni jsou zastarale jízdní vojáci.

jenž měl plicní neduh a po deseti letech manželství na něj zemřel. Wendová byla ze smrti manžela zdrcená, neboť manžel byl velmi milý. Měla k tomu všemu nemocného otce, ale nechtěla domů, protože se bála, že jí ho svěří do péče. Otec Wendové měl ošetřovatelku Fanku, která měla dceru Rézinku, jež bylo šestnáct let, když Wendová ovdověla. Po smrti otce se Wendová setkala se starým plukovníkem Kolbenklotzem, jejím současným manželem, z čehož žárlily ostatní ženy v okolí. Šťěstí však dlouho netrvalo – plukovníkův syn z prvního manželství, Alfréd, nadporučík od hulanů, přišel k otci domů na několikátýdenní dovolenou. Hned od prvního dne se věnoval hlavně Rézince, jež si myslela, že Alfréd je nejušlechtlejší muž na světě. Nejprve se vymlouval (nevíme jak), pak se stal vznětlivým. Jednou Rézinku políbil a Rézinka byla jak smyslů zbavená. Alfréd později odjel bez rozloučení a Rézinka na něj nepřestala myslet. Do té doby, dokud nezjistila, že se jen přetvářel. Aby plukovníkova žena Rézinku uklidnila, odvezla ji zpět k matce. Trapasem, kdy si major popletl služebnou s plukovníkovou ženou se paní Kolbenklotzové vzpomínky vrátily.

Major této události stále litoval. Dokonce se změnil – dříve si hleděl zábavy, nyní byl na každé zábavě vážný. Změna, kterou si dříve přál se mu stala nepohodlnou – začal se cítit moc starý. Pak měl major zase pocit, že byl příliš pohodlný. V duši cítil, jakýsi mimořádný stav, jenž ho tísnil, když měl řízení v plukovní kanceláři. A jakmile uviděl Rézinku, začal se stydět – vzpomněl si na svou nehodu, kdy si popletl Rézinku s plukovníkovou ženou. Opět měl divný pocit, jako tenkrát. V duchu si Rézinku chválil. Zřejmě se do ní zamiloval. Major se tedy snažil zjít, co ho k Rézince táhne, až ho rozbolela hlava. Z neklidu nemohl ani číst. Začal pak přemýšlet o smrti. Báł se jí, ale snažil se nedát to najevo. Sám si položil v duchu otázku, kdy byl odvážným. Podle něj k odvaze patří vlastní vůle bez cizího nátlaku, vlastní úmysl, na který se kladou překážky v životě a úmysl provedený, ale k tomu potřeboval vytrvalost a odvalu. Aby si odpočinul, hledal nějakou knihu, kterou si mohl přečíst, ale jediné, co mu přišlo pod ruku byl německý slovník. Sice byl pro majora zajímavý, ale příliš stručný. Pak vytáhl z kufru starou posvátnou knihu. Tato kniha se dědila v jeho rodině z mlynáře na mlynáře (sám byl syn mlynáře). Nejprve ji však měl jeho bratr Václav, který zemřel po krátké nemoci. Ze vzpomínky se major málem rozplakal. Majorův otec říkal, že „*je po Daňcích*“ (počeštění jeho příjmení), pak jeho hlas Danieckovi vyčítá vojenskou kariéru, „*A ty, Jene, ty Jene, tys*

*voják, z tebe už nic nebude, ani mlynář, ani manžel!*⁹⁷ protože Václav odkládal dlouho ženitbu a pak zemřel. Major chvíli přemýšlel, lehl si na pohovku a pak se zasnul. Viděl opět Rézinku v předsíni plukovníkova bytu. Pak se ze snu probрал, zvedl se a šel zpět ke kufru. Našel v něm malou skříňku. Vzpomněl si na smrt bratra, matky a otce. Dozvíme se, že Daňkovi byli sice katolické víry, ale bratrskou bibli si schovali. Dále Danieck vzpomíná, jak babička s matkou mu vyprávěli historii rodiny. Skříňka, kterou předtím našel, byla právě na bibli. Opět se mu mihlo, že jeho rod vymře, neboť neměl žádné děti. Chtěl ženu, jako byla Rézinka. Jan na ni chvíli myslel, pak se prošel po pokoji, šel k oknu a díval se do prázdné ulice. Pak dal skříňku do kufru a odešel z bytu.

Na ulici byly otevřeny pouze krčmy a trafika. Major si chtěl s někým povídat. Podíval se do trafiky přes skleněné dveře na jednu z dívek. V trafice byl jeho pobočník, poručík Vašek, jemuž mladá, blondátá prodavačka povídala zřejmě něco, co se poručíkovi nelíbilo. Danieck chvíli rozhovor poslouchal, pak se vydal opět na cestu. Šel k vrchům, venku byla tma. Chvíli si tam povídal s hvězdami o svém bídném životu.

Děj se přesouvá do Štědrého večera. Je zde popsán zvyk pluku – ženatí setníci k sobě zvali svobodné důstojníky, ženatí velitelé praporu zvali svobodné setníky a plukovník zval svobodné velitele praporu, jejich pobočníky a ostatní důstojníky. Plukovník Kolbenklotz pozval majora Daniecka, který pozvání neodmítnul – doufal, že se sblíží s plukovníkovou rodinou. Majorův pobočník pak řekl, že Rézinka bude ten den obsluhovat, což majora znepokojilo a pustil se do pobočníka, že mluví o služce v souvislosti s večerí u plukovníka. Vzpomněl si na prodavačku v trafice a přemýšlel, co by se stalo, kdyby Rézinka ho slyšela mluvit jako poručíka Vaška. Pobočník namítá, že Rézinka není služka, ale společnice paní Kolbenklotzové a paní domu. Rézinka se u večere stala středem společnosti. Vzala si na sebe vkusné oblečení, že ji i plukovník vyznamenal. V jídelně nabízela pečeného kapra. Danieck hledal nejmenší kousek, ale Rézinka ho vybízela, aby si vzal ten největší. Vzal si tedy velký kus, což ale rozhořčilo Vaška – podle něj je mrzuté, že vnucuje majorovi nejlepší kusy a ostatní lidé jako kdyby tam nebyli. Paní Kolbenklotzová ale řekla, že Rézinka se rozhodla, s kým bude a majorovi ji neodludí, z čehož se Rézinka začervenala. A začervenala se více poté, co major prohlásil, že jsou spolu „za jedno“.

⁹⁷ HOŘICA, Ignát, Kresby a příběhy. V Praze tiskem a nákladem J. Otty, 1894, s.108.

Jakmile Rézinka majorovo tvrzení potichu odsouhlasila, se změnil večer z veselého na vážný – nikomu se nepovedlo smát se.

Pak se zde vypráví dětství Marie Kolbenklotzové. Narodila se jako Marie Červíková bohatému obchodníkovi. Fanka, jež byla matka Rézinky, byla Mariina kojná. Vlastní dítě Fanka dala na výchovu k chudé dělnici. Po smrti dítěte Fanka byla smutná, načež ji pan Červík pohrozil, aby nebyla smutná, nebo ji propustí. Po dvou letech se sice Červíkovi narodil chlapeček, ale zemřel v ten samý den, zároveň zemřela Červíkova manželka. Po smrti ženy Červík ze smutku prodal obchod a přišel tak o své zaměstnání. Uklidnila jej až právě Fanka, a to až po dvanácti letech, kdy se jim narodila Rézinka. Přátelé Červíčkovi museli říkat, jak se má k Fance chovat. Stále měl špatný pocit z toho, že mu Fanka padla v náručí. Později, když Marii řekl, že Fanka musí pryč, se Marie rozplakala. Zde se pak prolínají osudy Marie a Rézinky. Rézinka nejprve vyrůstala u příbuzných své matky. V té samé době se zrovna Marie provdala za Wenda. Rézinka sice neměla dobrý sluch, ale naučila se hrát na klavír. Jakmile dospěla, zemřel Mariin manžel. Poprvé se stýkala s Marií. Jakmile se Marie vdala podruhé (za plukovníka Kolbenklotze), Rézinka se začala cítit osamělá, protože neměla nikoho, kdo by jí rozuměl. Nato se Rézinka seznámila s Alfrédem a byla chvíli šťastná. Jakmile Alfréd odjel, byla opět smutná. Kolbenklotz byl nejprve zlý, chtěl ji z domu vyhodit, ale jeho manželka nesouhlasila, obviňovala ze smutku Alfréda. Rézinka ze smutku vzpomínala na pana Červíka. Měla zároveň pocit, že by měli Alfréda za odchod nějak potrestat. Utěšila ji až paní Kolbenklotzová, jež navrhla, že Rézinka se bude starat o nemocnou matku, kam také jela, ale zůstala tam jen rok a pak se vrátila zpět. Setkání s majorem Danieckem pro ni bylo něco nového – nikdy s ní nepromluvil starší důstojník. Nevěděla, co má s majorem dělat, zda s ním být, nebo si vzít nějakého šikovatele.

Děj se pak přesouvá do odchodu hostů z plukovníkova domu. Danieck, který byl opilý, udělal pár kroků a pak se musel opřít o sloup v podloubí, aby nespádl. Podíval se na sních a chtěl si ruce dát do sněhu, ale uvědomil si, že neudrží rovnováhu a raději se opřel opět o zeď. Vzpomněl si, jak si se svým bratrem Václavem hrál ve sněhu, a jak praštil svého bratra koulí do ucha tak silně, že Václav byl z toho půl roku nemocný. Tehdy s ním otec mluvil dost vážně a přirovnal je ke Kainu a Ábelovi. Ze vzpomínek se rozplakal. Poté k němu přišel poručík Vašek a nabídl mu, zda jej může kousek doprovodit. Major si otřel

slzy a beze slov se pověsil poručíkovi na ruku, který jej odvedl k jeho domu. Jakmile vyšel do bytu, nechal se svléct a pak šel spát. Stále ale myslel na Rézinku, dokud neusnul. Na Nový rok se rozhodl zajít za plukovníkem, poděkovat za pohoštění a vyřídit novoroční přání. Protože se styděl, nechtěl s nikým mluvit. Jediný, s kým mluvil před odchodem, byl poručík Vašek, se kterým si jen povídal o službě, a pak major šel k plukovníkovu domu.

Vzpomněl si, že byl opilý, pamatoval si, že jej Kolbenklotzovi doprovodili až na pavlač a Rézinka se rozloučila v pokoji a dále nešla. Dále si vzpomněl, jak se Rézinka chovala u večere. Jakmile se dostal k domu, jeden z vojáků Danieckovi řekl, že manželé odešli, ale že Rézinka je v saloně. Jakmile otevřela dveře, šel major dovnitř. Chvíli si povídali a během rozhovoru se Rézinka rozrušila. Major se jí tedy zeptal, kdo jí ubližuje. Rézinka odpověděla, že nikdo. Pak dodala, že major je velký pán a ona jen opuštěné, nešťastné děvče. Z Rézincina přiznání major zvažněl. Pak řekl, že je poctivý člověk, políbil ji na prstech na rukou a pak i ve vlasech, posléze se Rézinka rozplakala. Major jí řekl, že se uvidí, co bude dále. Potom odešel zpět domů.

Cestou domů Danieck přemýšlel, zda má odejít od armády či čekat. Myslel si, že si zasloužil od armády odpočinek. Chtěl se odstěhovat s Rézinkou do Prahy. Pak si představoval, že si koupí domek se zahrádkou u Prahy, Rézinka bude vařit, on mezitím bude pracovat na zahradě a Rézinka bude chovat dítě. Poté se vrátil zpět do skutečnosti a ve městě potkal manžele Kolbenklotzovy. Omluvil se jim, že je nezastihl, načež plukovník Kolbenklotz ho nazývá čtverákem a zda jim Rézinka poví, co si pověděli. Major mu řekl, že se již Rézince vyzpovídal, což plukovníka překvapilo. Danieck dodal, že chce odevzdat velení praporu. Plukovník si myslí, že major žertuje a doufá, že si to rozmyslí. Kolbenklotzová si však myslí, že to není žert. Jakmile přišli k plukovníkovu bytu, Kolbenklotz se majora zeptal, zda půjde s nimi. Major odmítl a požádal ho, aby jej nechal přemýšlet o své záležitosti.

Děj se dále přesouvá do Královských Vinohradů, k malému domku, jehož okolí je popsáno – kolem domku je upravená zahrada, v jejímž koutě je malý vrcholek s besídkou⁹⁸ z cihel, která je obrostlá břechťanem. Z té je vidět celé nuselské údolí, Pankrác, Vyšehrad, Petřín, Strahov, Hradčany a jiné krásné části Prahy. Dům i zahrada patří Johannu Danieckovi, resp. Janu Daňkovi – majoru ve výslužbě. Vojenský pravopis si změnil na

⁹⁸ Besídka je jiné označení pro altán.

český, armádu opustil a oženil se – v době děje je ženatý už tři roky. Od té doby je Jan citlivý a snivý. V altánu se díval buď na krajinu, nebo do knihy s českými dějinami, což byl jediný zdroj jeho radosti.

Jednoho dne seděl zamyšlený v altánu a díval se do dáli kukátkem. Ten den bylo právě 24. června – Daněk slavil jmeniny. Vzpomínal, jak jej slavil na vojně – zapíjeli výroční den bitvy u Custozy⁹⁹ a zároveň oslavovali jeho jmeniny. Několik dní před touto bitvou se Daněk stal poručíkem a byl vyslán jako tzv. ztracená stráž. Během bitvy padl do zajetí. Jakmile se vrátil, byl vyznamenán vojenským záslužným křížem. Zároveň se 24. června oženil, a to s Rézinkou.

Vzpomněl si, jak na něj tenkrát působila. Před třemi lety byla Rézinka krásná a Daněk litoval, že podobnou dívku nepoznal před deseti lety. Rézinka byla sice krásná, ale uvnitř byla lhostejná. Jan dále vzpomíná na události po svatbě. Ženil se v Českých Budějovicích, pak odjeli do Prahy. Tenkrát je přivítala dělnice Pokorná. Den po svatbě byla jeho žena sice příjemnější, ale stále zamklá. Pokaždé, když Jana oslovila „pane majore“, oba se omylu zasmáli. Chtěl, aby mu říkala „mužičku“, nebo „Jene“, ale nechtěl, aby mu říkala „Johann“, neboť od 1. června odešel z armády. Neměl také rád, když Rézinka mluvila německy (učila se v německé škole). Čtvrtého dne po uzavření sňatku jí Jan ukázal bibli, na kterou se žínka jen šklebila, za což ji oslovil „Rézoušku“ a vysvětlil jí, že se jedná pouze o rodinnou památku. V ten den ho poprvé odstrčila. Večer se pak dívali na západ Slunce a obraz Petřina a Hradčan. Pak ji začal opět líbat a škádlit ji, ale ona nemluvila. Až pak jednou ho políbila. Po dvou týdnech se oba změnili – Jan byl tišší, Rézinka podrážděná a útočná. Častokrát Jana ni neposlouchala, skákala mu do řeči a chtěla, aby jí dal pokoj. Po roce sňatku začal mít pocit stesku. Oběma totiž v manželství něco scházelo. Bylo to něco, co by domácnost oživilo – děti. Jednou si Jan šel hledat zaměstnání. Protože se Rézinka nudila, rozhodla se jít za služebnou, kterou manželé měli už dva měsíce po svatbě. Janovi se zdálo, že Rézinka se svěřuje právě služebné a ne jemu, z čehož byl nevrlý. Měl jediný nedostatek. A to ten, že byl mnohem starší než ona. Na konci druhého roku manželství se Janovi zdálo, že s ním Rézinka tráví méně času. A ve třetím roce? Jan si začal zvykat na Rézinčino podivinství a Rézinka si začala zvykat na Janovu beznaději.

⁹⁹ Bitva u Custozy proběhla 24. června 1866 a byla rozhodující střetnutí Italské války za nezávislost.

Jednoho dne, Jan v půl osmé šel do kuchyně. Když se ho služebná zeptala, zda je žena vzhůru, odpověděl, že myslí, že je, ale ještě na něj nevolala. Pak tedy šel Rézinku zkontrolovat. Byla vzhůru. Nevěnovala však Janovi pozornost, a místo aby mu odpověděla na otázku (Jan se jí zeptal, jestli vstává), jen zívla. Daněk chtěl, aby na něj promluvila, ale ona jen lhostejně, ať jí dá pokoj. Když se jí zeptal, co je za den, řekla jen aha. Jan byl na rozmezí zklamání a lítosti. Když Jan chytl Rézinku za ruku, opět na něj zakřičela, ať ji nechá na pokoji. Nesměl ji ani políbit. Jakmile ji nazval nevlídnou, se Rézinka zeptala, proč by měla být vlídnou a opět se šklebila. Po její otázce, co jí chce Jan vyčítat, se začal cítit neklidně. Aby se uklidnil, šel do své besídky. Rézinku napadlo, že se Jan zlobí. Začala vzpomínat na minulost, když byla u Kolbenklotzových, kde se měla dobře. Tenkrát si še představovala jinak, když byla ještě u paní Wendové (Kolbenklotzové). Pak si vzpomněla na pana Červíka a na Alfréda (syna pana Kolbenklotze). Rézinka začala přemýšlet o Janovi. Netýrá ji, ale je podle ní příliš hodný. Rézinka nepovažuje Jana za manžela, nýbrž za dobrodince. Vzpomněla si, jak tenkrát na Nový rok Jan přišel na návštěvu a jak jí tenkrát řekl, že má krásné oči. Nevěděla, co má říct. Rozhodla se za ním zajít. Jan zatím seděl na lavici a plakal. Byl smutný a nemohl nad ničím přemýšlet. Zkusil už vše, dokonce jí i nabídl, aby si k sobě vzala svého nemanželského syna (o kterém nevíme, kdo je jeho otec, nebo kde je). Jakmile Jan uslyšel kroky, utřel si oči a podíval se na Rézinku, která se usmívala. Pak mu řekla, že má svátek, načež Jan řekl, že oba mají svátek – měli totiž výročí svatby. Pak vytáhl z kapsy pouzdro, ve kterém byl drahokam – granát. Ona ovšem pro Jana nic neměla. Jemu to nevadilo, prý není dítě. Rézinka namítla, že také není dítě. On jí na to, že je jeho svéhlavé dítě a že má vrtochy. Po jejím druhém nesouhlasu jí řekl, že ona musí mít vždy pravdu, a že jí odpouští. Rézinka se naštvála a prohlásila, že on musí mít vždy pravdu. Pak ji políbil. Rézinka se zeptala, co je Janovi. On na to, že „hledá jedovaté zvířátko, které mu šírá vše štěstí“.¹⁰⁰ Pak se jí zeptal, kdo jí ubližuje. Na otázku mu neodpověděla, políbila ho na čelo a zeptala se ho, zda jí odpustí. On neodpověděl, jen ji přitiskl k srdci.

V ten den měli neočekávanou návštěvou, již byl pan Vašek, nyní nadporučík. Vypadal stále stejně, jen trochu zestárl. Zeptal se na Jana, který zrovna odešel si prohlédnout Prahu. Jan se i vzhledově změnil. Rézinka ho popisuje, že už není tak tělnatý,

¹⁰⁰ HOŘICA, Ignát, Kresby a příběhy. V Praze tiskem a nákladem J. Otty, 1894, s. 156

za to má dlouhé vlasy a vousy, přirovnává ho k profesorovi. Pak se mu směje, že má u postele bibli, z níž čte. Nakonec se Vaška zeptá, proč přijel. Nadporučík odpoví, že přijel do Prahy, protože byl na osmitýdenní dovolené – tři týdny byl v Karpatech, tři týdny byl doma, a nyní byl v Praze, kde chtěl týden strávit jako vlastenec. Rézinka nevěděla, zda má sebe popsat jako vlastenku, protože pojmu nerozuměla. Vašek jí odpověděl, že poznání je první krok k polepšení, na což Rézinka namítá, že se nepolepší a trochu se pohádali. Po menší hádce se uklidnila a zeptala se, jak si na Daňkovy nadporučík vzpomněl a jak je našel. Vašek odpoví, že je výročí bitvy u Custozy, dále ví o Janově svatbě a na policejním úřadu se dozvěděl adresu manželů, načež přišel a šel složit poklonu.

Po půl hodině přišel z procházky Jan. Rézinka si mezitím povídá s Vaškem povídá o známých – Kolbenklotzových. Zjistíme, že plukovník Kolbenklotz se stal generálem, ale se starým plukem se příliš nestýkal. Poté měla k Vaškovi důvěrnou prosbu, chtěla vědět, jak se o ní mluví u pluku. Nadporučík odpoví, že Janovi dámy závidějí, že má krásnou ženu. Rézinka si ale myslí, že ji ženy pomlouvají a že Vašek zapírá. Voják ji tedy navrhl, ať její žena zpovídá, což Rézinka odmítla a řekla mu, že nemá žádné přátele. Pak se jí zeptal, zda není Jan jejím nepřitelem a po čem se jí vlastně stýská. Na první otázku řekla, že to je něco jiného, na druhou mu Rézinka neodpověděla. Jakmile Vašek uviděl služku, řekl Rézince, že je určitě šťastná, ale ona na to jen, že jindy bylo lépe. Nadporučíkovi přišlo divné, že Rézinka o svém muži nemluvila krásně. Nato žínka řekla, že si žijí jako poustevníci, načež Vašek doplnil, že se manželé cukrují jako dva holoubci a nestarají se o celý svět a Rézinka dopověděla, že se svět nestará o ně. Vašek tomu nerozuměl. Daňková dodala, že její muž žil jen sám pro sebe, že s ní by se jen pomazlil, ale ona se chtěla bavit a užívat. Dotázal se tedy, kam Jan chodí, načež Rézinka odpověděla, že chodil po hradbách, ale jinak se z domu nepohnul. Po rozhovoru vešel Jan do branky. Spolu s Vaškem se radili, jak stráví týden, neboť Vašek neměl v Praze příbuzné. Nakonec udělali návrh, že se budou po Praze provázet, večer zajdou do divadla a nakonec spolu někam na večeři. Rézinka s nápadem souhlasí. V poslední den Vaškova pobytu je však zklamaná. Jan tedy navrhuje, aby si našli nějakou společnost, což Rézinka odmítá. Jakmile Vašek pověděl o mládí, Rézinka vzdychla a přála si mít děti. Jan se zarazil. Jejich bezdětnost je popsána jako propast. Najednou přišel další host – byl to Alfréd Kolbenklotz, z jehož přítomnosti se Rézinka začala bát. Vašek o Alfrédovi říká, že by ničema byl ve vězení za podvod, kdyby jeho otec nebyl generálem a

že přízní generálových přátel obdržel v Praze místo v peněžním ústavu. Rézinka se později opět změnila – ze zádumčivé se stala zuřivou. Jan jí navrhl odstěhování, jež přijmula. Rézinka ale ovšem má ještě pocit, že ji manžel chce vláčet po celém světě. Daněk namítá, že žínka neumí být vděčná, načež na něj zakřičela tak silně, že se vyděsil.

Poté ji od sebe odstrčil a odešel do města, aby se uklidnil. Daňková se zatím rozhodla opět si povídat se služkou. Přiznala se, že jí Alfréd dal zlatku, protože ji dobře zná. Posléze šla ven do besídky. Když se vracela, byla přesvědčena, že Alfréd je jiný, než Jan. Jan mezitím cítil, že brzy bude konec manželství – Rézinka s ním nikam nechtěla, a i když ji zkusil požádat tvrdě, nikam to nevedlo. Jednou na počátku října Jan řekl, že jde do hospody, což bylo Rézince jedno. Prostě chtěla, aby už byl pryč. Jakmile Jan odešel, měl pocit, že ho opustilo všechno štěstí. Přemýšlel, co má dělat – zda ji má donutit ho milovat, ale zjistil, že to není dobrý nápad. Před sňatkem doufal, že získá její lásku, ale stal se přesný opak. Měl dokonce pocit, že Rézinka nemá úctu k rodině, protože vyrostla u cizích lidí jako dítě a své vlastní dítě dala někomu jinému. Jan si říkal, že pro ni toho hodně učinil, proč mu to tedy Rézinka oplácí nenávisť. V hostinci se zamýšlel v minulosti a bál se budoucnosti. Domů se dostal o půlnoci.

V kuchyni se svítilo – byla tam služebná, která řekla, že se Rézinka prochází po zahradě. Byla v besídce, kde zadržovala dech. Pak šli společně domů a Jan čekal, až žena promluví, ale nepromluvila na něj. Pak přemýšlel a usnul až po dlouhé době. Ráno, když vstal, Rézinka už byla pryč. Upravovala něco v altánu. Po týdnu se jí Jan opět zeptal, zda by neměl znovu jít do hostince, načež Rézinka prohlásila, že ho v domě nedrží. Jan tedy tam šel, ale vrátil se mnohem dříve – po deváté večer.

Šel k altánu, kde si rozsvítil zápalkou. U stolu viděl svou ženu s Alfrédem Kolbenklotzem – podváděla ho. Zničený Jan šel dovnitř do domu, kde v kuchyni slyšel služku, jak si povídá s nějakým vojákem, což Jana rozčílilo. Pak zařval, odběhl do ložnice a podíval se na revolver. Zřejmě chtěl někoho zastřelit (což nevíme), ale neudělal to. Jakmile voják se služkou odešli do zahrady, Jan se přesvědčil, že jsou všechna okna zavřená a pak zamkl všechny dveře v domě.

Následující den se přesvědčil, že nikdo se do domu nesnažil dostat. Měl pocit, že co se předchozí den stalo, byl pouhý sen. V poledne přišel veřejný poslíček pro věci služebné, které pak vyzvedl. Jan odešel do besídky, kde se rozplakal. Celý den nejedl, až k večeru

snědl kousek chlebu. Pak zamkl dům a lehl si do postele, kde si opět četl bibli a ani nevěděl, co čte. Slyšel, že někdo se snaží dostat do domu – myslel si, že je to Rézinka. Ve skutečnosti už zřejmě blouznil.

Následující den opět odešel do hostince. Pořád si myslel, že je ve snu. Další den si zařídil novou domácnost s pomocí dělnice Pokorné, jež mu dříve pomáhala. Po půl roce se Daněk opět změnil. Vypadal sice svěží a statný, ale proměnil se v dědečka – byl úplně šedý. Splnil i příkaz ostříhat se, který mu nařídila Pokorná. Tato dělnice jej litovala. Zároveň ho ale vyháněla z domu na procházku, aby se uklidnil. Procházky mu udělaly lépe. Chvilí přestal myslet na Rézinku.

V červnu dělal, že je cizinec a chodil mezi lidmi. 23. června se dostal ke klášteru sv. Anežky, po kterém se chvíli procházel. Jakmile se dostal ke druhému konci, nějaká stará paní mu bránila jít dál a její mluva jej zmátla (řekla mu, že Franc není doma, syn není doma a Korejtko také není doma). Paní mu řekla, že „*ona nikoho nechce vidět, Franc ji má rád a nikomu ji nevydá*“.¹⁰¹ Jan se zeptal staré paní, jestli ho zná, ale její sousedka mu řekla, že stará paní je hluchá. Žena ani sousedku nepustila dále. Jan se tedy zeptal, kdo je Franc. Sousedka odpověděla, že Franc je syn staré ženy. Poté přišla statná žena, která Jana nazývá plesnivým. Stará žena odešla ke dveřím, kde pak zvolala na jakousi Rézinku, ať Janovi řekne, že od nich neodejde. Byla to Rézinka, Janova žena a jakmile jej poznala, vykřikla a omdlela. Ženy se zatím pokusily Rézinku oživit a Jan pak odešel. Zmateného ho našel až strážník, když Jan seděl na lavičce v Karlíně. Jan mu odpověděl na všechny dotazy o sobě (kdo je, kde bydlí) a požádal o povoz. V kočáru konečně nabyl vědomí, co se vlastně stalo. Jakmile se dostal domů, šel k altánu. Snažil se vzpomenout si, jak vypadala, ale nevzpomněl si. Sedl si do altánu tak, aby neseděl na místě, kde seděl Alfréd. Jan cítil jakousi smuteční hudbu a bolest na mozku. Jakmile bolest přestala, usnul v altánu.

Ráno jej vzbudila posluhovačka. Pak si šel lehnout do postele. V poledne se po Janovi ptal muž v lemované čepici. Pokorná Jana vzbudila a muž ji pronásledoval. Pak muž vzkázal Janovi, že Rézinka zemřela. Jan byl zmatený. Pokorná mu řekla, že někdo zemřel. Jan povzdech, na chvíli se mu ulevilo, ale pak se dal do pláče. Později se převlékl a šel za mužem ven. Muž byl František Korejtko, sluha z banky, který Janovi znovu oznámil, že Rézinka včera zemřela. Sluha ani nevěděl, že je Rézinka vdaná – Alfréd lhal o jejím vztahu,

¹⁰¹ HOŘICA, Ignát, Kresby a příběhy. V Praze tiskem a nákladem J. Otty, 1894, s.177

protože chtěl, aby ji Korejtko vzal k sobě do bytu. Alfréd Korejtkovi sice za první měsíc zaplatil, ale za druhý už začal mít dluhy, a chtěl aby jí František lhal. Protože ale bylo Františkovi Rézinky líto, Alfrédovu lež nevyřídil. Rézinka se zatím starala o Františkovu matku. V zimě jí sice František řekl, že Alfréd se již nepřihlásí, ale ona na to nic neřekla. František pak dodává, že u nich byl včera nějaký inspektor, jehož se Rézinka lekla (zřejmě myšlen Jan). František jí sice běžel pro lékaře, ale před půlnocí zemřela – měla mrtvici. Jakmile František domluvil, rozplakal se. Major se pak zeptal, jestli se Rézinka usmívala na Františka, než zemřela a dodal, jestli se na nikoho neptala, či chce František ještě něco dodat. František odpoví, že našel snubní prsten v Rézinčině skřínce – byl na ní vyryt den před čtyřmi lety. Ostatní prsteny již Rézinka prodala v zastavárně. Jan dal Františkovi prsten zpět. Korejtko nakonec pak odešel a vrátil se s papírem, který si měl Jan vyměnit za peníze a měl vypravit svým jménem pohřeb. Peníze, které mu zbyly, nemusel vracet.

Povídka končí tím, že za týden Daněk navždy odjel z Prahy, prodal dům a jel se podívat, jak to vypadá v Egyptě. Na Rézinčin hrob se nepodíval – nechtěl se potkat s Františkem Korejtkem.

3. Ostatní Hořicovy knihy

Ostatní knihy Ignáta Hořici nejsou zaměřeny na vojáky nebo na rakouskou armádu, jedná se převážně o cestopisnou literaturu a literaturu zaměřenou na Slezsko, jež autor často obhajoval. I zde ve většině případů můžeme najít protiněmecké prvky. V povídkách a novelách zase můžeme najít především naturalistické prvky – ve většině případů se jedná o bídu, smrt se vyskytuje jen zřídka. V jediném románu se vyskytnou prvky lásky a každodenní život. Hořica publikoval mezi lety 1894 a 1902 (roku, kdy zemřel) sedm knih – Pamatujte na Slezsko, Obrázky ze Slezska, Osoby a věci v Chorvatsku, Listy z Čech, obrázky z Moravy a Slezska, Z lidské bídy, Povídky a feuilletony a Věra Budinská. Po smrti vyšla pouze jedna kniha, a to Smutné i veselé z Bosny a Hercegoviny: ze zápisků mladého důstojníka.

3.1 Na Černé Hoře

Je Hořicova kniha vydaná v roce 1895. Dalo by se říct, že se jedná o cestopis, avšak obsahuje i reportážní prvky jeho cesty s přáteli, zřejmě Václavem Jansou¹⁰² a nepojmenovaným tyrolským lékařem. Kniha je rozdělena do čtrnácti nepojmenovaných částí. Vyskytuje se zde převážně spisovný jazyk, archaismy a český jazyk smíchaný zřejmě s černohorštinou. Kniha se vypravuje v ich-formě – vypravuje ji sám autor. Objevují se převážně motivy města a jeho okolí, častokrát jsou popsány i postavy. Kapitoly na sebe převážně navazují.

Hned na první stránce první části se vyprávěč rozplývá nad krásami hornatého povrchu¹⁰³ a Adrie¹⁰⁴. Popisuje, že Černohorci byli stateční lidé, zároveň ale líčí, že „*Lidé jsou na Černé Hoře pouze mužové, ženy se k lidem nepočítají, jsou pouze ženami*“¹⁰⁵, což poukazuje na méněcennost žen. Z počátku se přátelé divili, proč jejich kočí nezajel k jednomu z hotelů, jenž jim řekl, že majitel tohoto hotelu byl přistěhovalec z Vídně a že by přátele oloupil. Nakonec zajeli k jednomu hostinci, kde hostinský byl Arbanas¹⁰⁶, jenž měl nabitou pušku, stejně jako většina Černohorců, v případě, že by se jednalo o nepřítel. Tyto pušky byly původem z Rakouska. Zde se zároveň spřátelil s jedním z Černohorců, Savou

¹⁰² Václav Jansa (1859-1913) byl český malíř.

¹⁰³ Jsou zde zmíněny hřebeny Dobrostica, Radostak, Šubra, pohoří Orjen a hora Lovčen.

¹⁰⁴ Zastaralý výraz pro Jaderské moře, dříve též nazýváno Adriatické moře.

¹⁰⁵ HOŘICA, Ignát. *Na Černé Hoře*. V Praze: Otto, 1895, s. 4

¹⁰⁶ Zastaralý výraz pro Albánce.

Bogdanovičem¹⁰⁷. Dále vypravěč popisuje hotel jakéhosi Rajnvajna. Dozvídáme se, že v té době bylo v Černé Hoře velké sucho.

Ve druhé části vypravěč říká, že Černá Hora neměla žádnou armádu, a tak každý voják bojoval proti nepříteli, jak se mu chtělo. Dále se zde vypráví o tom, že příroda byla taktéž narušena. V Cetyni¹⁰⁸ se vypravěč seznámil s básníkem Radojem Roganovičem¹⁰⁹. Je zmíněno, že pole nebyla příliš úrodná. Popisují se zde různá stavení. Dozvíme se, že se zde nevyskytovaly knihovny, neboť v Černé Hoře byl velmi malý počet knih. Dále se zde vypráví z historie, že Turci se neúspěšně pokoušeli získat jeden z paláců.

Ve třetí části si přátelé prohlíželi stavení černohorských hrdinů. Nábytek většinou mívali jen bohatí lidé, chudí měli jen ohniště s kotlem, což bylo více obvyklé. Pokud byl některý z obyvatel z Černé Hory vyveden, často zemřel ve stesku po rodné zemi. Jakmile přátelé hodili třem děvčátkům krejčary, tak si je děvčata sebrala a usmála se na ně. Černohorci nikdy nežebrali, raději zemřeli hladem. Staré zvyky však zanikaly. Vypravěč zde popisuje náboženství, během cesty potkal i kněze, zároveň je zde popsán nepřátelský vztah vůči Turkům. Poté zde vypravěč opětovně vystihuje krásy černohorské krajiny.

Ve čtvrté části se znovu píše o Lovčenu a o již dříve zmíněné Cetyni. Dále se zde povídá o minulosti Černé Hory a jak mysleli obyvatelé na budoucnost. Vypravěč zmiňuje Petra II.¹¹⁰, černohorského vladyku a jeho synovce Daniela, který se ovšem jako vladyka vysvětit nenechal. Dále vypravěč říká, že pole byla často v zanedbaném stavu, ovšem příroda nemohla za fakt, že pole byla neúrodná – za stav polí mohly války, které také mohly za velké kácení lesů. Pak se přátelé podívali na klášter postavený Ivem Crnojevičem¹¹¹.

V páté části se dozvíme, že vypravěč a jeho přátelé měli problémy s ubytováním. Všechny pokoje byly obsazeny, a tak museli počkat. Nakonec se dostali do jedné chaloupky, části hotelu, kde byli spokojeni i s nepohodlnou postelí a prkny. Vypravěč,

¹⁰⁷ Nevíme, kdo Sava Bogdanovič byl, nebo kdy žil. V knize je popisován jako kapitán.

¹⁰⁸ Cetyň je město v Černé Hoře.

¹⁰⁹ Radoje Roganovič (1851-1899) byl černohorský básník a učitel.

¹¹⁰ Petr II. Petrovič-Njegoš (1813-1851) byl černohorský básník a vladyka, který vládl v Černé Hoře mezi lety 1830 až 1851.

¹¹¹ Ivo Crnojevič, též Ivan Crnojevič (???-1490) byl srbský vůdce, kníže knížectví Zeta, rozkládajícího se na území dnešní Černé Hory a Albánie.

Jansa i lékař spěchali s očistou, aby stihli dostat se do jídelny do poledne. V jídelně však nikdo nebyl, což vyprávěči přišlo divné. Až později, po procházce po cetyňských ulicích, dostali přátelé polévku. V tu chvíli je však vyrušila vychovatelka s dětmi. Tato vychovatelka však byla přísná, což se vyprávěči moc nelíbilo a zeptal se číšníka, zda by mohli jíst jinde. Vychovatelka jim vyhověla, že odešla a nechala v jídelně děti samotné. Jídlo nikomu příliš nechutnalo a dokonce jim byl naučtován harač¹¹². Zde se spřátelili s Jovem Roganovičem a Ristem Popovičem¹¹³, bělehradským studentem.

V šesté části jsou popsány černohorské kroje a uniformy. Taktéž jsou charakterizovány ženy v Černé Hoře – na ulicích se obvykle nevyskytovaly, spíše měly za úkol vychovávat a učit své děti, vést domácnost. Černohorské matky byly obzvlášť přísné ve výchově svých synů, vedly je k čestnosti a hrdinnosti. Taktéž se uvádí, co by matky udělaly, pokud by syn nebyl statečný. Vzdělání v Černé Hoře bylo na velmi špatné úrovni na rozdíl od Rakouska – obyvatelé Černé Hory většinou neuměli ani číst a psát. Taktéž zde máme popis odlišnost kroje důstojníka od ostatních krojů. Na ulici se vypravěč znovu setkal s Radojem Roganovičem, pak popisuje výšku různých stavení a průvodci vyprávěči říkají, kde kdo bydlel.

V sedmé části se vypráví o historii Černohorců. Opět se zde poznamenává Ivo Crnojevič a válka s Turky, pak se píše o carovi Alexandru I¹¹⁴. Dále vypravěč rozpráví, že knížata Černé Hory byli snadno manipulovatelní a tak když Turci chtěli, aby Černá Hora přešla k islámu, stalo se tak. Až do roku 1697, kdy se stal vladykou Daniel Petrovič-Njgoš¹¹⁵, který přeměnil náboženství zpět ke křesťanství a kdo nebyl křesťanem, musel Černou Horu opustit, nebo byl popraven. Nikdo z Turků však neposlechl a tak byli v roce 1702 popraveni. Pak se stávali vladyky Petrovičové a za Petra I.¹¹⁶ se dočkala Černá Hora

¹¹² Harač byl vojenský poplatek.

¹¹³ O Jovu Roganovičovi se mi nepodařilo najít žádné informace. O Ristu Popovičovi jsem našel, že byl srbský vévoda, ale je možné, že se jedná o jiného Ristu Popoviče.

¹¹⁴ Alexandr I. Pavlovič (1777-1825) byl ruský imperátor, finský velkokníže a polský král.

¹¹⁵ Daniel I. Petrovič-Njgoš, též Danilo I. Černohorský (1670-1735) byl zakladatel dynastie Petrovič-Njgoš, vladyka Černé Hory v letech 1697-1735.

¹¹⁶ Petr I. Petrovič-Njgoš, též svatý Petr Cetyňský (1747-1830) byl černohorský vladyka v letech 1782-1830. Srbská církev jej prohlásila za svatého.

největší slávy. Hovoří se i o selhání Napoleona Bonaparte v roce 1813. Ke konci části se vypravuje osud Dubrovníku¹¹⁷.

V osmé části vypravěč pokračuje v historii Černé Hory – o vládě již dříve zmíněného Daniela, synovce Petra II., ale také o vládě Petra II., který si musel obstarat zbraně od Turků. Daniel byl zavražděn v roce 1860 a tak nastoupil na místo vладыky jeho synovec Nikola Petrovič-Njogoš¹¹⁸. Poté už o historii nevypráví – protože se jedná v té době o současnost a povídá o tom, jak se přátelsky přivítal s tímto synovcem, který měl naplánováno jet na Zemskou výstavu v roce 1891 (o které Hořica také napsal), ale nemohl se jí zúčastnit.

V deváté části se vypravěč vrací zpět do hostince a pak si šel prohlédnout Cetyň. Ptal se na ministry, ale nedostal příliš uspokojivou odpověď. Pak popisuje okolí hostince, park a osadu v zimě. Je zde popsáno i místní dívčí gymnázium, což je opět zvláštní, když ženy jsou méněcenné. Vypráví, jak je to v Černé Hoře se sňatky. Později vypravěč dojde k nádrži, v jejíž údolí není nic živého a opět se vystihuje kácení stromů.

V desáté části se líčí o dostatku silnic dobré kvality. Vypravěč se opět zmiňuje o hrdinství Černohorců, nedostatku úrodné půdy a kritizuje nezdvořilosti v Rakousku: „*U nás, čím větší nezdvořák, tím větší demokrat*“¹¹⁹. Pak šel vypravěč s přáteli do nedalekého Prilipu.¹²⁰ Po dlouhé chůzi se posadili pod kůlnou kuče. Zde měli nádherný pohled na hory, moře a jezero. S tímto pohledem se vypravěč nerad loučil.

V jedenácté části se přátelé vracejí z Prilipu zpět do Cetyně, cestou potkávají kočár s dcerami knížete Nikoly. Vypravěč se snaží odpovědět na otázku, jaké byly poměry knížete k lidu, zmiňuje Holečkovy spisy a opět zmiňuje snadnou lidskou manipulovatelnost mezi Černohorci. Rozpráví, že Daniel II. převážně dával lidem milost – nepopravoval je, nýbrž je pouze věznil. Dozvíme se, že v Černé Hoře nosili vězni na nohou a na rukách okovy podle zákonů, jak je stanovili Petrovičové. O půlnoci seděli vypravěč a přátelé

¹¹⁷ Dubrovnik je dnes město v Chorvatsku. Dříve patřil k Černé Hoře a později k Rakouské Dalmácii.

¹¹⁸ Nikola I. Petrovič-Njogoš (1841-1921) byl černohorský vládce, poslední černohorský král. Byl rovněž básníkem a složil hymnu, která se používala jako hymna Černé Hory v letech 1910-1918.

¹¹⁹ HOŘICA, Ignát. *Na Černé Hoře*. V Praze: Otto, 1895, s.53

¹²⁰ Prilep je vesnice v Kosovu, dříve patřící pod Srbsko.

v pivovarské zahradě a povídali si. Na úplném konci části se dozvíme, že v Cetyni nebyla policie.

Ve dvanácté části vypravěč vystihuje stravovací návyky Černohorců a vzpomíná na svou vojenskou kariéru, co dělal na pochodu z Dubrovníku do Krivošije. V hostinci se přátelé přivítali s knížecím kapelníkem Františkem Vimrem¹²¹, který byl Čech a byl rád, že jsou v osadě Češi. Vyprávěči však přišlo divné, že se nesečkali v první den. Jeho přítel lékař chtěl vidět nemocnici, kterou také navštívili, když správci řekli, že chtějí navštívit raněné. I správce nemocnice měl u sebe zbraň. V nemocnici si popovídali s jedním z pacientů – Božou Miličem, obětí útoku Albánců, který líčil, co se mu stalo – Jovovi uteklo jehně za albánskou hranici a Albánci na Černohorce zaútočili.

Ve třinácté části přátelé navštívili cetyňský trh, pročež vypravěč povídá o zboží na něm. Kapelník pozval jeho a přátele na oběd. Vypravěč si zřejmě na obědu pochutnal, neboť takový ani neočekával. Později se setkali s důstojníkem Milem Martinovičem¹²², se kterým si popovídali.

V poslední, čtrnácté části, vypravěč hovoří hlavně o vztahu Albánců a Černohorců. Dříve byly oba národy přátelé, ale později Albánci začali být útoční a mstiví. Černohorci se podle něj nemstí. Albánce vypravěč přirovnává k židům – nezajímají ho. Dále říká o tom, jak si Černá Hora hlídá hranici, opět opakuje o tom, jak byli Černohorci stateční, podle něj vždy zemřeli za vlast.

3.2 Pamatujte na Slezsko!

Hořicova první kniha oslavující Slezsko, Pamatujte na Slezsko, vyšla v roce 1895. Hořica zde popisuje hlavně špatnou situaci Slezských Čechů vůči ostatním. V knize zároveň kritizuje, že kněžím bylo jedno, jaká je ve Slezsku situace a zajímali se pouze o vlastní zájmy, ale nikoliv o zájmy ostatních. Taktéž píše o špatných vztazích Němců a Poláků vůči Čechům. Na konci knihy je statistika obyvatel Slezska – jediný okres měl

¹²¹ O Františku Vimrovi se mi nepodařilo sehnat žádné informace – nevíme tedy kdy žil, kdy zemřel.

¹²² O Milu Martinovičovi se mi nepodařilo sehnat žádné informace – nevíme tedy, kdy žil, kdy zemřel.

v roce 1890 většinu českých obyvatel, a to frýdecký (ostatní měly většinu obyvatelstva německou). Hořica zde povzbuzuje čtenáře, aby pamatovali na Slezsko.¹²³

3.3 Obrázky ze Slezska

Obrázky ze Slezska je druhou knihou oslavující Slezsko, již Hořica vydal v roce 1896. Dalo by se říct, že se jedná o cestopis, ve kterém Hořica cestuje napříč Slezskem a píše o tom, co zde zažil, jako např. holčička, kterou šikanovaly ostatní dívky, protože neuměla německy, oslava narozenin knihkupce Jana Ryby, návštěva hřbitova v Hořticích¹²⁴, strach faráře z německého jazyka atd. Důraz je kladen na historii, dále (stejně jako v předchozí knize) na špatné vztahy Čechů vůči Němcům a Polákům, vážnost obyvatel a názor obyvatel na český jazyk. Dozvíme se třeba i fakt, v některých částech se nesmělo promluvit česky. Je zde ale popsán i průmysl, náboženství a každodenní život Slezska. Kniha se dočkala kritiky, jež byla zveřejněna až v roce 1935, čili skoro čtyřicet let po vydání.¹²⁵ Recenze z doby, kdy kniha vyšla, se nepodařilo dochovat, či žádné nevyšly.

3.4 Z lidské bídy

Hořicova kniha Z lidské bídy vyšla v roce 1896 a je věnována Svatopluku Čechovi¹²⁶. Jedná se o knihu obsahující sedm novel – Z našeho městečka, Závazky, Ze zápisníku vojenského lékaře, Kus štěstí, Utopenec, Fanyňka a O chudém člověku. Tyto novely mají společné prvky – pesimismus, bídu a smrt, což jsou opět typické prvky pro naturalismus. Hořica se zřejmě inspiroval Emilem Zolou, když dříve, v roce 1893, překládal jeho knihu Doktor Pascal. Kniha se dočkala kladné recenze v časopisu Sokol z roku 1897, kde je popsána jako „výborná sbírka, jež přináší hojnost výborného a zdravého čtení“.¹²⁷

3.5 Osoby a věci v Chorvatsku

Osoby a věci v Chorvatsku je kniha, kterou Hořica vydal v roce 1896. Knihu napsal poté, co jej někteří přátelé požádali. Němci zde příliš kritizováni nejsou – kritika je vedena

¹²³ HOŘICA, Ignát. Pamatujte na Slezsko: úvahy a feuilletony. V Praze: Tiskem a nákladem Edvarda Beauforta, 1895, s. 80.

¹²⁴ Velké Hořtice jsou obec v okrese Opava.

¹²⁵ VYHLÍDAL, Jan. Vlastenecké vzpomínky slezské. V Brně: Dědictví sv. Cyrila a Metoděje, 1935. s. 272

¹²⁶ Svatopluk Čech (1846-1908) byl český básník, novinář a cestovatel.

¹²⁷ Sokol: časopis zájmům tělocvičným věnovaný. Praha: Miroslav Tyrš 1896, 22(7). sv. 7 s. 159. ISBN 0489-6718.

hlavně na Maďary a na Srby. Dalo by se říct, že kniha je napsána na stejný způsob, jako Hořicova kniha Na Černé Hoře – cestopisně, s reportážními prvky. Autor byl v Chorvatsku v roce 1892. Část knihy vyšla v Osvětě.¹²⁸ Začíná historií Chorvatska a zmiňuje také poměry Chorvatska a Uher. Z osobností jsou zde zmíněni např. Ante¹²⁹ a David¹³⁰ Stračevičovi, Mažuranič¹³¹ (jehož kritizuje, že kvůli němu začala být situace v zemi špatná), nebo Rački.¹³² Hořica zde ale i líčí své pobyty s chorvatskými politiky (již zmíněným Račkim, Davidem Starčevičem, popř. Mazzurou¹³³). Dále se zde můžeme dozvědět, že už tehdy Srbové a Chorvati měli konflikty – Chorvaté neuznávali Srby jako Slované¹³⁴ a považovali je za Italy, dokonce se zde píše, že nenávisť mezi těmito národy je větší než mezi Chorvaty a Němci.¹³⁵ V knize se také dozvíme, že A. Starčevič se snažil o rozdělení Maďarska, ovšem jiný politik, Fran Folnegovič¹³⁶ měl Maďarsko rád a podporoval Maďary. A. Starčevič taktéž chtěl k Chorvatsku připojit i Slovinsko. Zjistíme, že D. Starčevič měl s Čechy velmi dobrý vztah.¹³⁷ Ovšem, abstinence¹³⁸ národní strany způsobilo, že poslanců ze Stračevičovy strany bylo zvoleno pouhých devět, zbytek Srbové a bánovi poslanci, což způsobilo spojení Chorvatska s Uhrami. Mazzura a Rački se pokusili se Srby smířit, ale nepodařilo se. Na závěr Hořica píše, že se Srbsko a Chorvatsko sice nesjednotily, ale musí se sjednotit, protože je k tomu donutí národ.

3.6 Listy z Čech, obrázky z Moravy a Slezska

Třetí kniha spisů o Slezsku od Ignáta Hořici, Listy z Čech, obrázky z Moravy a Slezska vyšla v roce 1898.¹³⁹ Část Listy z Čech obsahuje pouze jeho korespondenci svým přátelům. Pravého adresáta neznáme, všechny dopisy začínají „Milý příteli!“. Část Obrázky z Moravy a Slezska je opět zaměřená cestopisně. I v této knize se kritizují němečtí obyvatelé a opět se radí Čechům, aby přihlédlí na situaci slezských obyvatel české

¹²⁸ Osvěta: listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Praha: Václav Vlček, 1892, 22(9).

¹²⁹ Ante Starčevič (1823-1896) byl chorvatský politik a publicista.

¹³⁰ David Starčevič (1840-1908) byl chorvatský politik, synovec Ante Starčeviče.

¹³¹ Ivan Mažuranič (1814-1890) byl bán chorvatského království mezi lety 1873 a 1880.

¹³² Franjo Rački (1828-1894) byl chorvatský politik a historik.

¹³³ Šime Mazzura (1840-1914) byl chorvatský politik.

¹³⁴ HOŘICA Ignát. Osoby a věci v Chorvatsku. V Praze: B. Doležal, 1896. s.38

¹³⁵ Tamtéž, s. 40.

¹³⁶ O Franu Folnegovičovi se mi nepodařilo nalézt žádné informace.

¹³⁷ Tamtéž, s. 61.

¹³⁸ Abstinence je vzdání se činnosti.

¹³⁹ Lexikon české literatury Vladimíra Forsta nesprávně uvádí rok 1903.

národnosti. I tato kniha se dočkala dobré recenze – ve Věstníku Matice Opavské si redaktoři přáli, aby se tato kniha často četla.¹⁴⁰

3.7 O poměrech Čechů a Němců v zemích českých i v Rakousku se zřetelem k událostem v roce 1897

Tato krátká kniha, již Hořica vydal v roce 1898, líčí, jak již její název napovídá, špatné poměry Čechů a Němců spolu s událostmi, jež se staly v roce 1897. V knize používá převážně spisovný jazyk, pomístní jména, a to ať už v češtině, tak i němčině. Sám Hořica neměl s Němci dobré vztahy a tyto vztahy se ještě zhoršily zřejmě kvůli souboji s rakouským politikem Wolfem, s nímž měl souboj ve sněmovně¹⁴¹.

Ať už Němci, tak i Češi odcházeli do zahraničí pracovat, aby si lépe vydělali, ale Němci jsou v zahraničí (Anglie, Belgie, nebo Francie) vítáni na rozdíl od Čechů v Německu, i když jdou do zahraničního prostředí za stejným účelem. Používá metaforu pro Rakousko, kde ji nazývá jako „Matku Germanii“. Té je jedno, že Němci prodají výrobky do Čech, ale „matka“ není spokojena, pokud se Němec napije s chutí plzeňského piva¹⁴², čímž nepřímou popisuje odpor Němců vůči Čechům.

Dále Hořica vypisuje události z minulosti. Němce naštvají lidé v severním pohraničí Čech, kteří se během sčítání lidu v roce 1880 přiznali k české „obcovací řeči“.¹⁴³ Rozhořčení vídeňští poslanci pak nařídili spolek „Schulverein“, jenž zakládal německé školy pro české děti. Načež Češi založili Ústřední matici školskou – české školy pro české děti. V roce 1890 proběhlo další sčítání lidu, kde se zjistilo, že se ztratilo 207 068 obyvatel české národnosti, i když bylo dokázáno, že česká národnost patřila k nejméně plodným v Rakousku. Lidé se zřejmě báli, že se jim za českou „obcovací řeč“ strhne plat, nebo budou propuštěni, popř. jim bude zabaven majetek, protože zřejmě změnili národnost na německou. Dále se tímto sčítáním zjistilo, že 20 tis. českých dětí navštěvovalo německé školy. Ústřední matice česká proto začala zakládat české školy pro české děti na německém území. Jenže Němci se nevzdali a na podporu poněmčení v rámci „Schulvereinu“ založili

¹⁴⁰ Věstník Matice Opavské. Opava: Matice Opavská, 1898, s. 67. ISSN 1212-5954.

¹⁴¹ Viz kapitola Životopis.

¹⁴² HOŘICA Ignát, O poměrech Čechů a Němců v zemích českých i v Rakousku se zřetelem k událostem v roce 1897, Nákladem Edvarda Beauforta, Praha 1898, s. 6

¹⁴³ Jazyk, který lidé používali ve svém každodenním styku.

německé školy v Praze v Holešovicích, v Libni a ve Vršovicích, dále v Ostravě v Michálkovicích a Kunčičkách, a v obcích Vítkovice, Přívoz, Vrbice a Hrušice.

-Ve třetí části se Hořica zmiňuje o jazykových nařízeních Kazimíra Badeniho.¹⁴⁴ Badeni se snažil o rovnoprávnost češtiny a němčiny na úradech, proto tato nařízení vydal 5. dubna 1897, na Moravě stejná nařízení vyšla 22. dubna téhož roku.¹⁴⁵ Jenže v Předlitavsku v té době žil velký počet Němců, což Hořica doložil i statistikami. Zároveň kritizuje, že němčina je služební armádní řečí. Současně vypisuje podíl zástupců v říšské radě a kritizuje Italy, že jsou na straně Němců. Vyčítá Němcům, že státní správa Rakouska se jim nadřazuje a ostatní části země ignoruje. Recenzuje negativně i ministerstvo školství – nechtělo udělit veřejné právo soukromé české škole ve Vídni. I přes větší počet německých škol se stále Němci z neznámých důvodů cítili ublížení. Němcům se taktéž nelíbila Badeniova nařízení a celá Vídeň, v jejímž čele byl Karl Lueger,¹⁴⁶ se postavila proti Badenimu tím, že dělali obstrukce¹⁴⁷. Němci se zřejmě báli, že kvůli Badenimu přijdou o moc nad vládou celého Rakouska, a možná proto jazyková nařízení odmítli.

Ve čtvrté, poslední části se opět píše o diskriminaci Čechů v německém prostředí a Badeniho jazykových nařízeních. Úředníci museli umět oba jazyky – ať už německý, tak i český, což vyvolalo řadu protestů v roce 1897. Nejdříve u poslanců, pak v novinách, které se dokonce dovolávaly Bismarcka.¹⁴⁸ Podle Němců se jednalo o boj Čechů proti nim, a tak začali mít ambice zrušit českou vládu. Pak ale události nabraly rychlý spád. Na veřejnosti začali Němci na českém území protestovat, hlavně na severu Čech, kde bylo velké procento občanů německé národnosti. Potí se zde líčí události z roku 1897 – jako např. projev jabloneckého starosty v červenci tohoto roku, kdy zvolal, „Ať zhynou Češi“, nebo ubodání českého dělníka ve Svitavách. Až po pádu Kazimíra Badeniho byli Němci spokojeni. Na konci knihy Hořica povzbuzuje Čechy, aby zůstali silní a nedovolili Němcům zabrat naše území.

¹⁴⁴ Kazimír Badeni (1846-1909) byl předseda vlády Předlitavska polské národnosti mezi lety 1895 a 1897. Po velkých protestech z roku 1897 podal demisi a jeho vláda tak skončila.

¹⁴⁵ HOŘICA Ignát, O poměrech Čechů a Němců v zemích českých i v Rakousku se zřetelem k událostem v roce 1897, Nákladem Edvarda Beauforta, Praha 1898, s. 14

¹⁴⁶ Karl Lueger (1844-1910) byl dlouhodobý starosta Vídně.

¹⁴⁷ Obstrukce je v politice plánované jednání, ve kterém se účastníci snaží narušit jednání někoho jiného, obvykle se během ní jednání přehlušuje, či se provádí nekonečné projevy.

¹⁴⁸ Otto von Bismarck (1815-1898) byl nejvýznamnější politik 19. st., první premiér Pruska a první německý kancléř.

3.8 Povídky a feuilletony

Předposlední kniha Ignáta Hořici, která vyšla za jeho života v roce 1901, je Povídky a feuilletony. První polovina knihy se věnuje tomu, co Hořica zažil na různých místech. Patří sem části Moravská Ostrava, Ústav hraběte Pöttinga v Olomouci, Prostějov, Mohelnice, Loštice, Z českého jihu, Z ovzduší vídeňského, Na slovanský vzduch, Na Bledském jezeře, Na hřbitově Bledském, Dojmy z Paříže, Le quatorze Juillet, Ostende, Ráno v Amsterdamě, Z Amsterdamu a V holandském rychlovlaku. Např. text Ústav hraběte Pöttinga v Olomouci se zaměřuje na výchovný ústav, ve kterém byla vychovávána Hořicova dcera Marie. Druhá část knihy patří povídkám, jimiž jsou Na letním bytě, U Věnečků, Vzpomínky, Starý Beneš, Zdravé kořeny, Cizinec, Nanka a Káča a Zbytečný. Povídky obsahují různé motivy. Některé (např. Zdravé kořeny) obsahují vojenské prvky, jiné (např. Cizinec) obsahují lásku. Povídka Zbytečný je jediná povídka, která obsahuje sebevraždu. Často se používá spisovný jazyk, popř. přirovnání (např. v povídce Vzpomínky – jihočeská Florencie).¹⁴⁹ Povídky jsou zaměřeny na české prostředí, jen jedna povídka, Zdravé kořeny, je situována do Bosny, a to Zdravé kořeny – v ní se píše o přátelství mezi rakouským vojákem Vaškem a Bosňákem Sulejmanem. Ne všichni jsou z tohoto přátelství nadšeni – např. jedna z bosenských žen se rozčiluje, že Bosňáci budou dávat dcery vrahům. I tato kniha se ocenila, a to v Lidových novinách v květnu 1901. V recenzi se píše, že autor volá a budí slovanský národ. V téže recenzi se píše o tom, že se v knize nachází kus pravdy.¹⁵⁰ V časopisu Besedy lidu je taktéž napsána kladná recenze – kniha je výborná. Podle téhož časopisu je styl vypravování v této knize přirovnáván k Janu Nerudovi.¹⁵¹

3.9 Věra Budinská

Věra Budinská je poslední kniha Ignáta Hořici, jež vyšla za jeho života v roce 1901. Jedná se o jediný román, který vůbec Ignát Hořica napsal. Nevíme, zda Hořica romány nepsal, protože na ně neměl kvůli politické kariéře čas, či jej nezajímaly. Též nevíme, zda začal nějaký jiný román psát (víme jen o „náčrtku“, což je povídka V boji o chleba z knihy Z vln života¹⁵²), nikdy jej nedopsal a torzo nedokončeného románu se nikdy nenašlo. Tento

¹⁴⁹ HOŘICA, Ignát. *Povídky a feuilletony*. Praha: Otto, 1901. Salonní bibliotéka, s.105.

¹⁵⁰ Lidové noviny. Brno: Vydavatelské družstvo Lidové strany v Brně, 30.5.1901, sv.124, s.2. ISSN 1802-6265.

¹⁵¹ Besedy lidu: laciný prostonárodní obrázkový časopis. V Praze: J. Otto, 1901, sv. 25, s. 299.

¹⁵² Viz podkapitola Z vln života, povídka V boji o chleba.

román popisuje každodenní život prostých lidí, vojenský motiv se zde nevyskytuje. Hlavním tématem je láska mladé vychovatelky Věry a vdaného muže Jana Borovanského. Kniha dokonce vycházela po částech v novinách, a to v Plzeňském obzoru.¹⁵³

3.10 Smutné i veselé z Bosny a Hercegoviny: ze zápisků mladého důstojníka

Je poslední Hořicova kniha, již vydala Hořicova vdova Marie Laudová-Hořicová v roce 1909. Laudová-Hořicová taktéž napsala úvod ke knize – v té době se opět projevil zájem o osudy Bosny, proto povídky vybrala a složila v daném pořadí. Dále v úvodu píše o svém zesnulém manželovi, že byl důstojník rakouské armády, v níž přilnul ke Slovanům, naučil se jejich jazyky a dokonce s nimi i soucítil. Vdově dokonce o svých prožitcích vyprávěl. Podle Laudové-Hořicové čtenář z těchto povídek pocítí nejen lásku k Slovanům na Balkáně, ale i bolest, již Hořica cítil, když stáli Slované proti Slovanům. Hrdinové i hrdinky ožívají při čtení. Jednotlivé příběhy byly dokonce překládány a budily zájem v ostatních slovanských zemích. Na konci úvodu si Laudová-Hořicová přeje, aby kniha prospěla a oslavovala slovanský lid stejně jako jej oslavoval zesnulý Hořica. Kniha obsahuje 17 povídek – Dokonáno¹⁵⁴, Bosňácká morálka¹⁵⁵, Kdo s koho¹⁵⁶, Suchar¹⁵⁷, Nikola¹⁵⁸, Z válečného tábora¹⁵⁹, Něco o fanatismu¹⁶⁰, Zdravé kořeny¹⁶¹, Z transportu¹⁶², Ze soudní síně¹⁶³, Na Orjenu¹⁶⁴, Poručík Limič¹⁶⁵, Vojna je zlá¹⁶⁶, Z našeho jihu¹⁶⁷, Naši Dalmatinci¹⁶⁸, Maglaj¹⁶⁹ a Z Boky Kotorské¹⁷⁰.

¹⁵³ *Plzeňský obzor: svobodomyšlný list pro Plzeň a západní Čechy*. Plzeň: Jan Hessler, 1901, s. 3. ISSN 1805-1340.

¹⁵⁴ Povídka Dokonáno – viz Drobné črty a povídky.

¹⁵⁵ Povídka Bosňácká morálka – viz Drobné črty a povídky.

¹⁵⁶ Povídka Kdo s koho – viz Kresby a příběhy.

¹⁵⁷ Povídka Suchar – viz Drobné črty a povídky.

¹⁵⁸ Povídka Nikola – viz Kresby a příběhy.

¹⁵⁹ Povídka Z válečného tábora – viz Drobné črty a povídky.

¹⁶⁰ Povídka Něco o fanatismu – viz Drobné črty a povídky.

¹⁶¹ Povídka Zdravé kořeny – viz Povídky a fejetony.

¹⁶² Povídka Z transportu – viz Drobné črty a povídky.

¹⁶³ Povídka Ze soudní síně – viz Drobné črty a povídky.

¹⁶⁴ Povídka Na Orjenu – viz Z vln života.

¹⁶⁵ Povídka Poručík Limič – viz Kresby a příběhy.

¹⁶⁶ Povídka Vojna je zlá – viz Z vln života.

¹⁶⁷ Povídka Z našeho jihu – viz Drobné črty a povídky; pod názvem Bosenské vzpomínky.

¹⁶⁸ Povídka Naši Dalmatinci – viz Drobné črty a povídky.

¹⁶⁹ Povídka Maglaj – viz Drobné črty a povídky.

¹⁷⁰ Povídka Z Boky Kotorské – viz Z vln života.

Závěr

Ignát Hořica byl v 19. století velmi společensky činný a oblíbený aktivní novinář. Psal všelijaké protiněmecké polemiky a častokrát přednášel o Slezsku – nebyl však sám, jeho dílo dokonce předjímá Petra Bezruče.¹⁷¹

K povídkám můžeme říct, že se v nich odráží Hořicovy dokonalé znalosti od kadetky až po jednotlivé služby, v dalších dílech je častokrát literárně reprezentována špatná situace Bosny. Hořica se však zaobíral i krátkými povídkami, v nichž se zaměřil na jednoho hrdinu. Ve vojenských povídkách není popsáno jen prostředí, ale vyskytují se zde v hojné míře i naturalistické prvky – bída vojáků; jejich život přibližuje psychický popis postavy. Život postav je často tragický. Většinou končí násilně, buď sebevraždou, padnutím v boji, nebo nemocí. Podle naturalistických prvků můžeme usoudit, že Hořica se neinspiroval jen svými vzpomínkami, ale i Emilem Zolou.

Je docela smutné, že po roce 1947, kdy byla otištěna poslední vzpomínka, se na Ignáta Hořicu zapomnělo. Nevyšla pak již žádná vzpomínka, nevyšlo ani další vydání jeho knih. Podle portálu Caslin poslední vydání Hořicovy knihy vyšlo v roce 1923, což bylo třetí zveřejnění jeho jediného románu Věra Budinská (první uveřejnění bylo v roce 1901). Poslední neupravený překlad vyšel v roce 1934 – překlad Zolovy knihy Doktor Pascal (první vyšel v roce 1893).

¹⁷¹ Petr Bezruč (1867-1958) byl slezský básník, a i když je zařazen k buřičům, jeho názory jsou od nich odlišné.

Zdroje použité literatury

Primární literatura

HOŘICA, Ignát. *Drobné črty a povídky vojenské*. V Praze, Topič, 1900

HOŘICA, Ignát. *Kresby a příběhy*. V Praze: Tiskem a nákladem J. Otty, 1894

HOŘICA, Ignát. *Listy z Čech: Obrázky z Moravy a ze Slezska*. V Táboře: Kraus, 1898.

HOŘICA, Ignát. *Na Černé Hoře*. V Praze: Otto, 1895

HOŘICA, Ignát. *Obrázky ze Slezska*. Opava: Slezská kronika, 1896

HOŘICA, Ignát, *O poměrech Čechů a Němců v zemích českých i v Rakousku se zřetelem k událostem v roce 1897*, Nákladem Edvarda Beauforta, Praha 1898

HOŘICA, Ignát. *Osoby a věci v Chorvatsku*. V Praze: B. Doležal, 1896

HOŘICA, Ignát. *Pamatujte na Slezsko: úvahy a feuilletony*. V Praze: Tiskem a nákladem Edvarda Beauforta, 1895

HOŘICA, Ignát. *Povídky a feuilletony*. Praha: Otto, 1901.

HOŘICA, Ignát. *Smutné i veselé z Bosny a Hercegoviny: ze zápisků mladého důstojníka*. V Praze: Nákladem J. Otty, 1909.

HOŘICA, Ignát. *Z vln života: vojenské a jiné črty a novelky*. Praha: Bursík a Kohout, 1893.

Sekundární literatura

Besedy lidu: laciný prstonárodní obrázkový časopis. V Praze: J. Otto, 1901, sv. 25, [cit. 26. 1. 2021], Dostupné z: www.digitalniknihovna.cz

FORST, Vladimír, Jiří OPELÍK a Luboš MERHAUT, ed. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Praha: Academia, 1993

HAMAN, Aleš. *Trvání v proměně: česká literatura devatenáctého století*. Praha: ARSCI, 2007.

Lidové noviny. Brno: Vydavatelské družstvo Lidové strany v Brně, 30.5.1901, sv.124 [cit. 22. 2. 2021], Dostupné z: www.lidovenoviny.cz

Matriční záznam o narození a křtu, farnost sv. Tomáše v Brně, [cit. 27. 9. 2020] Dostupné z: www.mza.cz/

Matriční záznam o sňatku Ignáta Hořici s Marií Laudovou farnosti při kostele sv. Prokopa na Žižkově v Praze, [cit. 19. 1. 2021] Dostupné z: katalog.ahmp.cz

Národní listy, 14. 4. 1902, [cit. 27. 9. 2020], Dostupné z: kramerius.nkp.cz

Národní listy, 4. 4. 1902, [cit. 27. 9. 2020], Dostupné z: kramerius.nkp.cz

Národní listy, 5. 4. 1902 [cit. 27. 9. 2020], Dostupné z: kramerius.nkp.cz

Národní listy, 8. 4. 1902, [cit. 27. 9. 2020], Dostupné z: kramerius.nkp.cz

Národní listy, 9. 5. 1897 [cit. 27. 9. 2020], Dostupné z: kramerius.nkp.cz

Národní obroda: ústřední orgán Československé strany lidové. V Brně: Československá strana lidová, 03.04.1947, [cit. 22. 12. 2020], Dostupné z: www.digitalniknihovna.cz

NOVÁK, Arne a Jan Václav NOVÁK. Přehledné dějiny literatury české od nejstarších dob až po naše dny. 4. přepr. a rozš. vyd. Brno: Atlantis, 1995

Plzeňské listy. Plzeň: J.R.Port, 11.7.1895, 31(83). sv. 83, [cit. 26. 1. 2021], www.digitalniknihovna.cz

Plzeňský obzor: svobodomyšlný list pro Plzeň a západní Čechy. Plzeň: Jan Hessler, 1901, [cit. 22. 2. 2021] www.digitalniknihovna.cz

Schůze 26. března 1900, Poslanecká sněmovna České republiky, [cit. 27. 9. 2020], Dostupné z: www.psp.cz

Sokol: časopis zájmům tělocvičným věnovaný. Praha: Miroslav Tyrš 1896, [cit. 11. 3. 2021], Dostupné z: www.digitalniknihovna.cz

Věstník Matice Opavské. Opava: Matice Opavská, 1898, [cit. 1. 2. 2021], Dostupné z: www.digitalniknihovna.cz

VYHLÍDAL, Jan. Vlastenecké vzpomínky slezské. V Brně: Dědictví sv. Cyrila a Methoděje, [cit. 29. 1. 2021], Dostupné z: www.ndk.cz